

Vlaams
Parlement

vergadering **C244**
zittingsjaar 2016-2017

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

van 16 mei 2017

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Tine van der Vloet aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de aanschaf van hulpmiddelen voor personen met een handicap in een onbemeubelde assistentiewoning – 2052 (2016-2017)	3
VRAAG OM UITLEG van Björn Anseeuw aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de zogenaamde peukentegels en overleg hierover met de minister van Leefmilieu – 2060 (2016-2017)	5
VRAAG OM UITLEG van Lorin Parys aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de interlandelijke adoptie vanuit Congo – 2062 (2016-2017)	9
VRAAG OM UITLEG van Bart Van Malderen aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de actualisering van administratieve regels met betrekking tot de tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden (THAB) – 2131 (2016-2017)	20
VRAAG OM UITLEG van Ortwin Depoortere aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over het pleidooi van de topman van Solidariteit voor het Gezin voor een volledige overheveling van de zorg naar Vlaanderen – 2009 (2016-2017)	22
VRAAG OM UITLEG van Nadia Sminate aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de aanpak van radicalisering in de Vlaamse gevangenissen – 2096 (2016-2017)	28
VRAAG OM UITLEG van Jan Bertels aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over het advies van de Hoge Gezondheidsraad inzake genetische testen – 2118 (2016-2017)	32

VRAAG OM UITLEG van Tine van der Vloet aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de aanschaf van hulpmiddelen voor personen met een handicap in een onbemeubelde assistentiewoning – 2052 (2016-2017)

Voorzitter: de heer Bart Van Malderen

De voorzitter: Mevrouw van der Vloet heeft het woord.

Tine van der Vloet (N-VA): Voorzitter, minister, het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) subsidieert geen hulpmiddelen of aanpassingen aan personen die langer dan drie maanden verblijven in een voorziening die niet door het VAPH is gesubsidieerd of erkend. Er wordt in een uitzondering voorzien voor: personen die verblijven in een rusthuis, zoals vermeld in artikel 2, 6°, van de decreten inzake voorzieningen voor ouderen, gecoördineerd op 18 december 1991; personen in een serviceflatgebouw of een woningcomplex met dienstverlening, zoals vermeld in artikel 2, 5°, van de decreten inzake voorzieningen voor ouderen, gecoördineerd op 18 december 1991; personen in een rust- en verzorgingstehuis, zoals vermeld in artikel 2 van het koninklijk besluit van 21 september 2004; personen in een woonzorgcentrum, zoals vermeld in artikel 37 van het Woonzorgdecreet van 13 maart 2009; personen in een groep van assistentiewoningen, zoals vermeld in artikel 33 van het Woonzorgdecreet van 13 maart 2009. Personen die langer dan drie maanden in een van die voorzieningen verblijven, kunnen dan nog wel een beroep doen op de hulpmiddelen in de refertelijst uit de domeinen communicatie en mobiliteit.

Klassieke woonzorgcentra kunnen in principe ook vandaag reeds ondersteuning bieden aan personen met een handicap. Met de invoering van de persoonsvolgende financiering wordt het echter mogelijk gemaakt dat personen met een beperking of een handicap die beschikken over een persoonsvolgend budget, dat budget ook inzetten bij een door Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (WVG) erkende organisatie. Dat impliceert dat onder meer woonzorgcentra erkend door WVG een zorgaanbod kunnen organiseren voor maximaal vijftien personen met een persoonsvolgend budget. Dat geldt voor alle door WVG erkende woonzorgcentra, ongeacht hun juridisch statuut.

Dat zorgt echter voor praktische moeilijkheden inzake de aanvraag van die hulpmiddelen. Indien iemand die erkend is door het VAPH, in een ongemeubelde serviceflat woont, dan horen mijns inziens bijvoorbeeld een hoog-laagverzorgingsbed of een bed-in-bedsysteem, zodat ze nog zelfstandig kunnen opstaan, ook wel tot mobiliteit. Dat helpt ook om mensen zo lang mogelijk zelfstandig te laten leven, om ervoor te zorgen dat ze toch in een ongemeubelde serviceflat kunnen blijven, en niet naar bijvoorbeeld een rusthuis of een rust- en verzorgingstehuis moeten gaan.

Minister, welke mogelijkheden bestaan er voor personen die erkend zijn door het VAPH en bijvoorbeeld een ongemeubelde serviceflat huren, om een tegemoetkoming te krijgen in verband met bijvoorbeeld een hoog-laagverzorgingsbed of andere systemen of hulpmiddelen?

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Mevrouw van der Vloet, we hebben wat moeite gehad met uw vraag, aangezien u het had over aanpassingen aan personen. Welke aanpassingen aan personen zouden we moeten financieren? (*Gelach*)

De regelgeving in het besluit van de Vlaamse Regering van 13 juli 2001 tot vaststelling van de criteria, voorwaarden en refertebedragen van de tegemoetkomingen in de individuele materiële bijstand voor de sociale integratie van

personen met een handicap is van toepassing, met name artikel 7, eerste lid, 3°, en tweede lid. Dat laat op dit ogenblik niet toe om voor een persoon die langer dan drie maanden in een assistentiewoning of een serviceflat verblijft, hulpmiddelen die buiten de domeinen communicatie en mobiliteit in de referentielijst vallen, te vergoeden via een subsidie voor individuele materiële bijstand. Het is dus juist dat daardoor een verzorgingsbed momenteel niet kan worden vergoed in deze situatie.

Er is voor gekozen om in eerste instantie mobiliteits- en communicatiehulpmiddelen toegankelijk te maken, gelet op de budgettaire ruimte, maar vanuit het idee dat ook personen met een handicap in dergelijke zorgvormen nood hebben aan een aantal hulpmiddelen, werd door het VAPH een evaluatietraject opgestart.

De verruiming van de mogelijkheden moet ook worden geëvalueerd binnen het geheel van mogelijkheden die de persoonsvolgende financiering biedt voor nieuwe initiatieven en de VIPA-financiering (Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden). De scheidingslijn tussen individuele en collectieve hulpmiddelen is niet eenduidig meer te trekken. Het is ook belangrijk dat dat uiteraard in het evaluatietraject wordt betrokken. Het lijkt me verstandig om te wachten tot die evaluatie is gemaakt, maar de evaluatie werd eigenlijk ook opgestart vanuit het idee dat inderdaad bij dergelijke zorgvormen toch ook moet worden nagekeken of een aantal andere hulpmiddelen ook niet toegankelijk kunnen worden gemaakt. Het is echter wat te vroeg om daar formeel uitsluitel over te geven.

De voorzitter: Mevrouw van der Vloet, we hebben uw vraag net drie weken laten staan. Nu bent u nog te vroeg.

Mevrouw van der Vloet heeft het woord.

Tine van der Vloet (N-VA): Dan is de vraag natuurlijk: loopt dat evaluatietraject al? Dat loopt dus al. Wat is de timing ter zake? Wanneer is dat afgerond en wanneer zullen we daar dan een zicht op krijgen? U zegt dat mobiliteit daar inderdaad wel bij hoort. Dan is natuurlijk de vraag wat al dan niet onder mobiliteit hoort. Als iemand nog zelfstandig kan opstaan, hoort dat dan bij mobiliteit of niet? Nu komen er daar toch wel problemen mee. Die mensen komen natuurlijk voor hun 65 jaar in een assistentiewoning. Die zijn dan natuurlijk nog jonger. Ze willen nog niet meteen naar een echt rust- of verzorgingstehuis, maar als ze die hulpmiddelen niet krijgen, dan gaan ze wel een beroep moeten doen op personeel, op uur en tijd, wat hun vrijheid wel wat beperkt. Het zou dus toch mooi zijn, mocht dat op korte termijn kunnen worden opgelost, zodat ook die mensen meer die zelfstandigheid krijgen die ze in mijn ogen toch wel verdienen.

Bart Van Malderen (sp.a): Minister, ik heb ook een bijkomende vraag. U hebt zelf aangegeven dat het prioriteren van communicatie en mobiliteit in de eerste plaats ook is ingegeven door de budgettaire marge. Als men nu de scope verruimt, en ik sta achter dat idee, betekent dat uiteraard ook dat je potentieel meer aanvragen krijgt. Ik mag dan hopen dat ook de budgettaire marge naventant mee wordt bekeken. De vraag is terecht niet gekoppeld aan de gedachtewisseling over de invoering van persoonsvolgende financiering.

Maar als we mensen vragen om een ondersteuningsplan te maken, als we zeggen dat ze hun zorg moeten organiseren volgens hun eigen keuzes en behoeften, dan betekent het dat er wellicht ook andere hulpmiddelen in de scope zullen komen om die keuze ook te faciliteren. Ik vind het zeer goed dat het VAPH die evaluatie maakt. Ik wil me aansluiten bij de vraag van mevrouw van der Vloet, maar laat ons er dan ook voor zorgen dat we geen nieuwe tekorten creëren waardoor we voor een stuk een projectie maken die we niet kunnen waarmaken. Dat zou bijzonder jammer zijn.

Minister Jo Vandeurzen: Het lijkt me niet verstandig om een put te dichten door een andere te graven. Dat lijkt me niet verstandig. Het hangt voor ons ook een beetje samen met het nieuwe VIPA-beleid als het gaat over de ondersteuning voor personen met een beperking met de vraag voor persoonsvolgende financiering. Ik denk dat u er toch van uit moet gaan dat we pas in 2018 duidelijkheid zullen hebben. Er moeten een aantal aspecten samen worden onderzocht om inderdaad niet te eindigen met een verruiming en tegelijk een nieuw probleem. Dat lijkt ons niet de bedoeling.

Tine van der Vloet (N-VA): Het is wel zo dat als wij vinden dat de mensen langer zelfstandig moeten kunnen blijven wonen en een beroep moeten kunnen doen op bijvoorbeeld burens, dat het dan natuurlijk wel belangrijk is dat ook zij een beroep kunnen doen op hulpmiddelen om dit zo lang mogelijk te kunnen doen. Als zij geen hulpmiddelen krijgen, dan zal het ons nog veel meer kosten. Ik hoor nu verhalen van mensen die bijna verplicht zijn om naar een RVT te gaan. Ze voelen zich daar niet goed, want ze zijn er mentaal nog niet klaar voor. Ze willen het eigenlijk nog niet, maar ze moeten wel, want ze hebben geen hulpmiddelen. De kost verschuift dan en wordt groter omdat er een 24 uurspermanentie van verpleegkundigen nodig is enzovoort. Het is dus belangrijk dat die evaluatie er komt en dat dit aspect goed wordt onderzocht.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Björn Anseeuw aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de zogenaamde peukentegels en overleg hierover met de minister van Leefmilieu – 2060 (2016-2017)

Voorzitter: de heer Bart Van Malderen

De voorzitter: De heer Anseeuw heeft het woord.

Björn Anseeuw (N-VA): Voorzitter, minister, collega's, ik heb begrepen dat er in heel Vlaanderen asbakken in de grond komen: de zogenaamde peukentegels. Ze zouden worden ingebouwd in het trottoir op plaatsen waar rokers zich vaak ophouden. Men heeft het dan over de ingang van treinstations, over bushokjes enzovoort.

Dat die tegel er komt, is een beslissing van minister Schauvliege. Het kadert in de strijd tegen zwerfafval. De minister zegt dat ze hierover overleg heeft gepleegd met de tabaksindustrie, die in totaal duizend peukentegels zou financieren. De minister houdt ook rekening met de mogelijke uitbreiding van het aantal peukentegels.

Daarnaast zet u, met uw beleid, in op preventie om zo bij te dragen tot de gezondheid en het welzijn van mensen. Zo staat het in de beleidsbrief 2016-2017. In maart van dit jaar ondertekenden verschillende overheden op de interministeriële conferentie een preventieprotocol waarin een afsprakenkader is vastgelegd voor een meer coherent en efficiënt preventiebeleid. In dat kader kan, wie wil stoppen met roken, zich laten bijstaan door een tabakoloog. Sinds 1 januari van dit jaar worden tabakologen rechtstreeks vergoed door de Vlaamse overheid. Er is een recht van financiële tegemoetkoming.

Ik vind het dan wel vreemd dat diezelfde Vlaamse overheid met die peukentegels eigenlijk meestapt in de strategie van de tabaksindustrie. Wat mij betreft, moeten we er niet flauw over doen: de finaliteit van de tabaksindustrie is wel een andere dan de finaliteit van de Vlaamse overheid in haar strijd tegen zwerfafval en minstens zo belangrijk in haar strijd tegen roken en de schadelijke effecten van roken. De tabaksindustrie is in de eerste plaats geïnteresseerd in geld

verdienen, en dat is haar goed recht. Hoe doet ze dat? Wel, door de verkoop van tabak veilig te stellen. Ik vind het een beetje een discrepantie tussen de peukentegels en de strijd tegen het tabaksgebruik.

Minister, hebt u hierover overleg gepleegd met minister Schauvliege of heeft zij met u overlegd? Wat waren uw bedenkingen als er zo'n overleg is geweest? Beschikt u over gegevens op basis waarvan u een inschatting kunt maken van het effect van die peukentegels op middellange en lange termijn? Ik heb in mijn inleiding al gezegd dat u enerzijds investeert in rookstopbegeleiding op het Vlaamse niveau en anderzijds stapt men mee in een strategie van de tabaksindustrie. Ik vraag me af hoe het ene met het andere te rijmen valt en hoe u uw ambitie in tabakspreventie en rookstop hoog wilt en kunt houden.

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Neen, er werd vooraf geen overleg gepleegd over de peukentegels. Het gebruik van peukentegels past in de strijd tegen zwerfvuil. Peuken vormen in aantal de helft van het zwerfvuil. In het zwerfvuilbeleid wil de overheid de producenten van de producten die we veel in het zwerfvuil terugvinden, laten bijdragen in de kosten die de opruiming met zich meebrengt, conform het principe 'de vervuiler betaalt'. Onzes inziens hoeft een verkennend experiment met een appel op de producentenverantwoordelijkheid onze preventieve doelstellingen op vlak van roken niet in de weg te staan.

We hebben geen gegevens daarover.

Momenteel wordt de laatste hand gelegd aan het voorstel van strategisch plan 'de Vlaming leeft gezonder in 2025', waarin op basis van een settinggerichte aanpak zal worden gewerkt aan onder andere de preventie van tabak en het organiseren van rookstopbegeleiding. Zoals u weet, sloot ik een beheersovereenkomst met een partnerorganisatie 'Tabak' voor een jaarlijkse subsidie van 2.133.122 euro. Hierin is het budget voor de terugbetaling van tabakologen inbegrepen.

De voorzitter: De heer Anseeuw heeft het woord.

Björn Anseeuw (N-VA): Minister, ik dank u voor uw duidelijk en bondig antwoord. Ik leer er vooral uit dat, waar het uw betrachting is, zoals ik in uw beleidsbrief lees, om werk te maken van een coherent preventiebeleid, er op een en hetzelfde beleidsniveau blijkbaar niet wordt overlegd, terwijl er onmiskenbaar wel een effect is van de ene beslissing op het beleid van een ander beleidsdomein.

Meer bepaald is het zo dat die peukentegels op zijn minst een bepaald signaal geven, een signaal dat in het kader van preventie niet wenselijk is en contra-productief. Ik begrijp niet hoe je als Vlaamse overheid zomaar kunt meestappen in de strategie van de tabaksindustrie.

U bent daar niet op ingegaan, en daarom wil ik u die vraag toch stellen. U reduceert het tot een proefproject. Met duizend van die tabakstegels zul je het zwerfvuilprobleem in Vlaanderen inderdaad niet oplossen. Wat de grootteorde betreft, kun je zeggen dat het in het kader van het zwerfafval maar een proefproject is. Maar het is wel een zeer zichtbaar symbool, waarmee je eigenlijk toch een ander signaal geeft dan het signaal dat we eigenlijk zouden moeten uitdragen, namelijk dat je roken zoveel als mogelijk moet vermijden.

Denken we daar even over door. Nu wordt de valse illusie gewekt dat er maar twee mogelijkheden zouden zijn om zwerfafval in de vorm van peuken te vermijden of dat je met peuken maar twee dingen kunt doen: ofwel gooi je ze op de

grond ofwel gooi je ze in een peukentegel. De derde mogelijkheid is natuurlijk om dat afval te voorkomen. Ik dacht dat in de strijd tegen afval, niet alleen tegen peuken, je ook kunt proberen afval te voorkomen. Hetzelfde geldt voor peuken. En dat is net waar u met uw welzijnsbeleid zegt op te willen inzetten.

En dan vind ik het vreemd dat er vanuit diezelfde Vlaamse overheid een signaal wordt gegeven dat haaks staat op die betrachting om die peuken en dat rookgedrag te vermijden. Ik begrijp niet hoe je het ene met het andere kunt rijmen. Dat is mijn vraag aan u, minister: hoe kunt u het ene met het andere rijmen? Enerzijds geeft u wat mij betreft een fout signaal met die peukentegels, namelijk dat roken eigenlijk toch niet zo vervelend en erg is, dat we het maar een beetje willen stoppen. Wat mij betreft ontbreekt er toch wat coherentie in wat ik toch heel belangrijk vind – en ik denk van u hetzelfde.

De voorzitter: Mevrouw Saeys heeft het woord.

Freya Saeys (Open Vld): Op dit punt moet ik de minister bijtreden. Ik denk dat we dit echt niet mogen zien als iets dat de bedoeling heeft om aan te zetten tot of te doen stoppen met roken. Ik denk dat we dit moeten zien als: 'Tabak-industrie, ik vind het maar normaal dat jullie ook een verantwoordelijkheid dragen. Wie afval produceert, moet toch ook zijn verantwoordelijkheid nemen om dat afval te gaan reduceren.' Hetzelfde geldt voor elektronische toestellen, waarbij de verkoper van een nieuw product een Recupel-bijdrage aanrekent. Of denk maar aan de alcoholindustrie, die ook preventiecampagnes opzet – al is dat iets anders. Er zijn ethische vragen over de subsidiëring van die peukentegels. Maar ik denk niet dat zo'n tegel mensen ertoe zal aanzetten om te stoppen of te beginnen met roken. Mijns inziens ziet het er toch niet zo aantrekkelijk uit.

Ik denk dat we het eerder moeten beschouwen als iets in het kader van een project. Ik denk dat we vooral de resultaten ervan goed moeten opvolgen. Zorgt het inderdaad voor minder afval of niet? Dat lijkt mij de essentie van de zaak.

De voorzitter: Mevrouw Franssen heeft het woord.

Cindy Franssen (CD&V): Minister, ik sluit hier graag bij aan. Uiteraard is de preventie van roken bijzonder belangrijk. Het hoofddoel is natuurlijk dat minder mensen roken. Maar deze peukentegel is louter een maatregel om zwerfvuil tegen te gaan. Er zullen ook altijd mensen zijn die blijven roken.

Er worden heel veel inspanningen geleverd door de verschillende overheden. Als ik even stou uit de hoek mag komen: aan de voordeur van het parlement staan er geen peukentegels, maar afvalbakken waar de sigaretten in kunnen worden gestoken. Tja, dan kan het parlement daarin dus ook een stelling innemen. *(Opmerkingen)*

Maar het ene is tegen zwerfvuil. Als dat zwerfvuil daar ligt en het is inderdaad bijna niet afbreekbaar, moet men dat inderdaad op een of andere manier gaan oplossen.

De preventieve maatregelen tegen roken, het stimuleren van mensen om te stoppen met roken staan hier inderdaad niet haaks op. Het is een en-enverhaal.

Bart Van Malderen (sp.a): Ik merk dat er binnen de meerderheid wel wat discussie bestaat over dit project. Ik stel vast dat we hier soms zitten te sakkeren over het feit dat er weinig afstemming is tussen het Vlaamse niveau en het federale niveau. In dezen is dat echter niet van toepassing, aangezien er geen communicatie is binnen het Vlaamse niveau. Dat is het eerste punt.

Ik hoor een aantal collega's zeggen: 'Aan de ene kant neemt de tabaksindustrie haar verantwoordelijkheid met duizend tegels, aan de andere kant is het maar

een proefproject.' Ik vraag mij echter af wat de consequentie is die men wenst te koppelen aan een evaluatie. Want stel – en ik mag dat zelfs vermoeden – dat er op de plek waar zo'n tegel geplaatst wordt, minder peuken zullen terechtkomen in het milieu. Als dat het geval blijkt te zijn, zullen we dan overal zulke tegels plaatsen? Want als je een proefproject hebt en je evalueert dat, dan moet je er ook wel consequenties uit trekken.

En als je dat doet, met name overal van die peukentegels plaatst, hoe rijm je dat dan met een beleid zoals dat de afgelopen twintig, dertig jaar is gevoerd om de mogelijkheid om te roken, fysiek, qua plaats, steevast terug te dringen? Men heeft dat gedaan op de treinen, op werkplaatsen, vergaderlokalen enzovoort. De fysieke mogelijkheid om te roken, is steeds teruggedrongen. Nu lijkt het mij dat, als je overal zulke peukentegels installeert, je daar voor een stuk van afstapt en integendeel een gedrag faciliteert. Dat lijkt me nogal moeilijk te verenigen met het nemen van verantwoordelijkheid op dat vlak.

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Collega's, iedereen mag er uiteraard zijn afweging van maken. Wat ons betreft, is dit een actie die past in de strijd tegen het zwerfvuil en die vertrekt vanuit het principe dat de vervuiler betaalt. Wij zullen ons daardoor niet laten hinderen of onze inspanningen rond het gezondheidsbeleid daarin laten sturen of conditioneren. Integendeel, uiteraard.

De acties die er op het federale niveau zijn geweest rond het roken in openbare ruimten, cafés enzovoort zijn natuurlijk gericht op het ontraden van het roken, maar vooral ook op het vermijden van het schadelijke effect van het meerroken.

In onze afweging is de strijd tegen het zwerfvuil en de manier waarop die wordt georganiseerd, niet strijdig met de preventieve boodschap die wij willen verdedigen.

De voorzitter: De heer Anseeuw heeft het woord

Björn Anseeuw (N-VA): Minister, ik heb inderdaad gevraagd hoe u het ene met het andere kunt rijmen. U hebt gezegd dat wat u betreft, het ene niet in strijd is met het andere, maar u hebt niet gezegd waarom. Met andere woorden, u hebt eigenlijk niet op de vraag geantwoord, en ik begrijp dat ook, want wat mij betreft, is het ene ook niet met het andere te rijmen. Als ik een aantal andere collega's hier hoor – ik heb blijkbaar gevloekt in de kerk – dan legt men zich er blijkbaar bij neer dat er geen derde alternatief is, namelijk niet roken. Ik heb nochtans de voorzet gegeven maar uw collega's zijn daar Oost-Indisch doof voor gebleven. Ik vind dat eigenlijk vreemd. Ik zal het even concreet maken.

Men zegt dat men de peukentegels onder andere bij bushokjes zal verankeren in de grond, maar dat worden dan inderdaad meer dan ooit trekpleisters om te roken. Ook aan de uitgang van het parlement staat een grote asbak waar alle rokers naartoe gaan. Hetzelfde gebeurt aan bushokjes, maar daar staan ook kinderen te wachten om de bus naar school te nemen, of moeders met hun kinderen of oudere mensen die de bus willen nemen. Die hebben allemaal niet te kiezen maar die mogen dan ook bij die asbak gaan staan. Ik vind dit geen beleid van de 21e eeuw, waarin we al 20 à 30 jaar proberen het roken te ontmoedigen terwijl we nu meegaan in een strategie waarin de tabaksindustrie de verkoop van tabak wil veiligstellen.

Minister, u zegt dat u zich niet zult laten hinderen in uw beleid door deze maatregel, maar u wordt er wel degelijk door gehinderd, want de verkoop van tabak wordt erdoor verzekerd. Daarmee is blijkbaar de kous voor de tabaksindustrie af wanneer het gaat over verantwoordelijkheid nemen in de strijd tegen

zwerfvuil. Ik vind dat zij daar zeer, te gemakkelijk mee weggelaten in het kader van de strijd tegen zwerfvuil maar wel ten koste van de volksgezondheid, het welzijn en de leefomgeving van heel veel mensen die niet roken.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Lorin Parys aan Jo Vandeuren, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de interlandelijke adoptie vanuit Congo – 2062 (2016-2017)

Voorzitter: de heer Bart Van Malderen

De voorzitter: De heer Parys heeft het woord.

Lorin Parys (N-VA): Minister, wij hebben vorig jaar in december al verschrikkelijk nieuws gekregen over een aantal adopties uit Congo die in ons land hebben plaatsgevonden. Een aantal dagen geleden heeft Het Laatste Nieuws daar een reeks aan gewijd. Daaruit bleek onder andere dat minstens drie van de kinderen die in België geadopteerd zijn, uit Congo ontvoerd werden. Die kinderen kwamen allemaal uit het weeshuis Tumaini, dat gerund werd door de Belgisch-Congolese Julienne Mpemba, waarover ik u eerder al een schriftelijke vraag heb gesteld. In uw antwoord liet u toen weten dat de samenwerking met Tumaini ondertussen is stopgezet.

De adoptiekinderen werden bij de biologische ouders weggevoerd toen ze de kans kregen om op vakantie te gaan. De kinderen keerden echter nooit terug naar de biologische ouders. De adoptieouders waren zich van geen kwaad bewust, en reageren dan ook emotioneel. Onze gedachten zijn uiteraard bij de families hier en in Congo en bij de kinderen, want niets is zo erg als onzekerheid over wie je bent, waar je vandaan komt, wie je familie is, en waar je mag opgroeien en je vleugels uitslaan.

Het is belangrijk om hier nogmaals te benadrukken dat de ouders hier geen schuld treft. Drie van de kinderen van wie we zeker weten dat ze zijn ontvoerd, zijn terechtgekomen in een Waals gezin. De drie kinderen die zijn terechtgekomen in een Vlaams gezin, maakten deel uit van diezelfde groep van elf of twaalf kinderen waarvan het parket-generaal nu zegt dat het alle adopties opnieuw onderzoekt. Een van de kinderen die op bestelling ontvoerd werd uit het weeshuis Tumaini, is van ontbering gestorven.

Mevrouw Mpemba is ambtenaar en is directrice van het weeshuis Tumaini sinds 2008. Zij heeft blijkbaar belangrijke bescherming binnen Congo. Zij is intussen zes weken opgesloten geweest en is in verdenking gesteld van mensenhandel en valsheid in geschrifte. Zij is op dit ogenblik vrij in afwachting van haar proces.

Het is de plicht van dit parlement tot op het bot te onderzoeken wat hier fout is gegaan en ervoor te zorgen dat dit effectief nooit meer kan gebeuren.

Minister, ik heb twee soorten vragen aan u die ik samenvat voor ik u een aantal gedetailleerde vragen stel.

Op welke manier is de goedkeuring van het adoptiekanaal Tumaini tot stand gekomen?

Wat is er gebeurd met alle informatie over de ontvoeringen waarover onze autoriteiten bleken te beschikken voor de voltrekking van de adopties in 2014 en voor de overbrenging van de kinderen uit Congo naar België eind 2015?

Ik wil graag een tijdslijn schetsen zoals ik die nu ken en die van belang is om de vraag goed te kunnen beantwoorden.

Ik heb begrepen uit het jaarverslag van het Raadgevend Comité Adoptie 2013-2014 dat de goedkeuring van een adoptiekanaal volgens de volgende procedure verloopt, en ik citeer: "Bij de beoordeling van het inlichtingendossier verzamelt het Vlaams Centrum voor Adoptie (VCA) informatie bij verschillende instanties zoals bijvoorbeeld andere autoriteiten en Europese autoriteiten, ngo's zoals International Social Service en Unicef. Er wordt ook iedere keer advies gevraagd aan Buitenlandse Zaken en aan de Federale Centrale Autoriteit voor Adoptie (FCA) die onder het Ministerie van Justitie ressorteert. Hun adviezen zijn niet bindend. De kanalen worden beoordeeld naar de aanwezigheid van positieve en negatieve criteria. Vervolgens wordt een afweging gemaakt om te beslissen tot goedkeuring of afkeuring."

Als ik dan naar de tijdslijn kijk over die goedkeuring van het adoptiekanaal, dan lees ik in het jaarverslag 2013 van het VCA: "In januari 2013 vertrok het Vlaams Centrum voor Adoptie naar de Democratische Republiek Congo. Naast het VCA nam ook de centrale autoriteit van de Franse Gemeenschap en de adoptiedienst FIAC-Horizon deel aan deze missie. FIAC-Horizon was op dat ogenblik de enige adoptiedienst die prospectie deed in het land. Er was overleg met de burgemeesters van verschillende communes waar het VCA bijkomende informatie kreeg over de achtergrond van de kinderen die gevonden worden.

In de Democratische Republiek Congo zijn er weinig controles binnen de adoptieprocedure waardoor de samenwerking ter plaatse en de werking van het tehuis van groot belang is om de nodige garanties te krijgen rond de adopteerbaarheid van de kinderen. Een grondig bezoek aan het tehuis waar de Vlaamse Adoptiedienst mee wou werken, was dan ook noodzakelijk. Het opstellen van een overeenkomst tussen de Adoptiedienst en het tehuis gebeurde tijdens het verblijf ter plaatse.

Naast de garanties van het tehuis was het ook belangrijk om de andere betrokkenen in de officiële procedure te horen: de jeugdrechtbank in Kinshasa, het ministerie van Sociale Zaken en het ministerie van Binnenlandse Zaken. In een overleg met de Belgische ambassade werd hun ervaring met Congo gedeeld en de werkwijze die zowel Vlaanderen als Wallonië zouden hanteren in de adoptieprocedures besproken. Na de missie kon de Adoptiedienst een volledig inlichtingendossier indienen, dat op 22 april 2013 werd goedgekeurd. In 2013 konden de eerste proefdossiers worden opgestart."

Wij hebben een goedkeuring van het adoptiekanaal in april 2013 en dan begint voor mij een tweede periode. Een periode die loopt vanaf de goedkeuring van de samenwerking met Tumaini en vóór de adoptie in Congo effectief heeft plaatsgevonden.

Op 11 mei 2013 is er de ontvoering van Mélina Mutangilayi, 2 jaar oud. Op 16 mei is het parket-generaal van Congo daarvan op de hoogte gebracht. Op 20 mei is er de ontvoering Marc-Joël Lifafu, 3 jaar oud, en op 24 mei de ontvoering van Nzuzi Dia Nsosa, ook 3 jaar oud. Op 28 juni 2013 is er een arrestatie van Mpeti Robia. Dat is de persoon die de ontvoeringen bekend en heeft uitgevoerd op bestelling van weeshuis Tumaini. Hij wordt in Kinshasa veroordeeld tot vier jaar en zit opgesloten.

In juni/juli 2013 valt de Congolese politie binnen bij Tumaini en vindt er zeventig kinderen tussen 0 en 4 jaar. Op 16 augustus 2013 is er een onderhoud tussen de ngo Les amis de Nelson Mandela, twee leden van de Mission de l'Organisation des Nations Unies pour la stabilisation en République démocratique du Congo (MONUSCO), een mensenrechtenbureau, en het parket-generaal in Congo over de ontvoeringen door Tumaini.

Op 13 september komt er dan het moratorium: Congo beslist dat er geen kinderen meer kunnen vertrekken voor adoptie. De dossiers van adoptiekinderen komen vast te zitten en er wordt gezegd in Het Laatste Nieuws dat er een poging is onder-

nomen om de frauduleuze dossiers eruit te filteren. Dat was wat de Congolezen vroegen. Ze vroegen grondig onderzoek en blijkbaar zijn wij daar niet op ingegaan.

In oktober 2013 gebeuren er vreemde dingen. De Waalse kandidaat-adoptieouders kregen foto's te zien van de kinderen, maar die foto's wisselden. Dat staat op de website van Le Soir. Daar staat beschreven dat de ouders verschillende kinderen te zien kregen, daar opmerkingen over maakten en te horen kregen dat ze zich vergisten en dat het wel dezelfde kinderen waren.

Op 8 november verwittigt de ngo Les amis de Nelson Mandela Interpol over de ontvoeringen op bestelling van Tumaini. Op 5 december 2013 valt de politie binnen bij Tumaini. De directeur van de ngo zegt in Het Laatste Nieuws: "Zo is uw land – via Interpol – op de hoogte geraakt."

Op 6 en 9 december 2013 worden medewerkers van Tumaini verhoord. Op 16 december is er bevestiging – en ik heb met Robert Numbi gesproken, directeur van die ngo – van de informatie over de ontvoeringen en betrokkenheid van Tumaini; de informatie wordt opgestuurd naar de Belgische ambassade.

Op 19 december wordt Mpemba verhoord. In januari 2014 verzamelt de politie bewijs tegen Mpemba en hij helpt de politie om twee andere ontvoerde kinderen terug te vinden. Een van de kinderen sterft twee weken later. Nog in januari komt Mpemba naar België. Op 13 januari wordt de Belgische ambassade opnieuw op de hoogte gebracht door die ngo.

In juli 2014 heeft het VCA een overleg met de contactpersoon van Tumaini uit de Democratische Republiek Congo. Dit overleg vond plaats wegens de moeilijke situatie ter plaatse door het moratorium ingevoerd door de Congolese autoriteiten. Dat staat in het jaarverslag van het VCA. Daarin lezen we ook dat Tumaini in de Democratische Republiek Congo 3592,50 euro ontving voor de opvang van kinderen in pleeggezinnen en ter ondersteuning van de opvang van de kinderen waarvoor de vzw voogd was.

In 2014 werden drie kindvoorstellen goedgekeurd en werden de adopties in de Democratische Republiek Congo afgerond. Dat is het tweede gedeelte. In het eerste gedeelte hadden we de goedkeuring van het adoptiekanaal. Het tweede gedeelte komt vóór de adopties; de meeste feiten gebeuren in Congo; nu wordt gezegd dat de Belgische ambassade daarvan op de hoogte was. Het derde deel is ná de adoptie en vóór de kinderen effectief kunnen vertrekken.

In juni 2015 gaat het VCA op missie naar de Democratische Republiek Congo. Daarover lezen we in het jaarverslag dat de missie de mogelijkheid gaf om de situatie van de kinderen te bekijken en na te gaan of er bijkomende hulp nodig was.

In september van dat jaar zegt Mpemba op Facebook dat ze Tumaini gaat sluiten door gebrek aan fondsen. De Vlaamse ouders betalen bij, 400 euro per maand, de Waalse doen dat niet.

Op 2 november zijn er elf kindjes uit Tumaini kunnen vertrekken. Drie gaan er naar een Vlaams gezin. Op 3 november laat Mpemba die kinderen verdwijnen en wil ze eerst extra geld. Op 6 november begint de federale gerechtelijke politie een onderzoek naar kindontvoeringen door Mpemba na een klacht via Buitenlandse Zaken. Op 7 november laat Mpemba die kinderen eindelijk gaan en kunnen ze vertrekken naar België.

Minister, mijn vragen gaan over die drie verschillende periodes. Voor de goedkeuring van het adoptiekanaal Tumaini, kunt u ons een kopie bezorgen van alle documenten die te maken hebben met het openen en goedkeuren van het proefkanaal door het VCA?

Welke instanties zijn concreet geraadpleegd? Is er een achtergrondcheck gebeurd van directrice Mpemba? Wat waren de adviezen van minister Geens en minister Reynders? Welke positieve en negatieve criteria hebben meegespeeld in de beoordeling van het adoptiekanaal? Het VCA is in 2013 naar Congo getrokken. Er werd gezegd dat ze toen hebben nagegaan dat alle garanties aanwezig waren voor een adoptie. Hoe werden die garanties onderzocht en waarom bleek het achteraf zo te zijn dat die er uiteindelijk niet waren?

Na de goedkeuring van de adoptiekanaal en vóór de adoptie in Congo, hoeveel kinderen zijn er al dan niet rechtstreeks via Tumaini en Julienne Mpemba in totaal in Vlaanderen geadopteerd? Kunt u ook zeggen op welke data de adopties in Congo in 2014 zijn uitgesproken? Waarom werd er in 2015 nog samengewerkt met Tumaini en Mpemba, terwijl Congolese mensenrechtenorganisaties en Interpol al in 2013 over informatie leken te beschikken die beide in verband brachten met de ontvoering van jonge kinderen? Beschikte u over die informatie? Indien niet, hoe komt het dat u daar niet over beschikte? Bleef die zitten bij Interpol? Is die via een rogatoire commissie naar het federaal parket vertrokken, bij de Buitenlandse Zaken, bij de FCA of het VCA beland?

In 2014 had het VCA een overleg met Tumaini en de contactpersoon in de Democratische Republiek Congo. Wat waren de aanleiding en de inhoud van dat overleg? Waarom zijn de feiten, die toen al bekend waren, niet besproken? Kunt u ons vertellen waarom er in 2014 een uitbetaling van 3600 euro is gebeurd door het VCA aan Mpemba?

De derde set vragen gaat over de periode na de adoptie in Congo en vóór de kinderen naar België zijn gekomen. Wat waren de vaststellingen bij het plaatsbezoek in 2015? Waarom zijn er geen alarmen afgegaan om nader onderzoek te doen naar de adopties op het ogenblik dat Julienne Mpemba voor de eerste keer extra geld vroeg en kreeg van het VCA?

De voorzitter: Mijnheer Parys, we proberen hier uw set vragen te volgen. Nog los van een opmerking over het tijdsgebruik, want reglementair zit u er onder-tussen wel wat over, uw sets vragen zijn wat anders geordend en ik merk dat u nu eigenlijk vragen bijvoegt die niet in uw schriftelijke voorbereiding zitten.

Lorin Parys (N-VA): Dat klopt. Dan zal ik ze straks in mijn repliek stellen. Geen enkel probleem. Ik zal me dan beperken tot de vragen die ik heb ingediend.

Mijn laatste vraag gaat dan over de Commissie voor Opvolging en Overleg. Die is niet samengekomen, zoals wettelijk vereist, tussen begin 2013 en december 2015. Minister, had men door een vergadering twee keer per jaar die informatie wél tijdig kunnen bezorgen aan de betrokken diensten? Hoe komt het dat op de vergadering van december 2015 de Democratische Republiek Congo geen onderwerp van gesprek lijkt te zijn geweest, terwijl daar toch al informatie over bestond? Er was wel een vergadering met de Autorité Centrale Communautaire (ACC), terwijl die informatie eigenlijk bij Buitenlandse Zaken of bij Justitie zat.

Ik zal mijn eerste set vragen daartoe beperken.

De voorzitter: Uiteraard kunt u straks bijkomende vragen stellen, maar ik vermoed dat er anders een dissonantie zal ontstaan tussen wat u hebt gevraagd en het antwoord zoals dat is voorbereid.

Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Geachte leden, er werden in Vlaanderen in totaal drie kinderen geadopteerd uit Congo, steeds via de vzw Tumaini. Het gaat om drie proefdossiers waarvoor de adoptiedienst FIAC begin 2013 toelating heeft

gekregen. In januari 2013 brachten het VCA en de betrokken adoptiedienst een bezoek ter plaatse in het kader van het kanaalonderzoek, om na te gaan of de voorgestelde werkwijze voldoende garanties bood voor de adoptabiliteit van de kinderen. Daarbij werd, zoals gebruikelijk, de werking van de diverse partners die deel uitmaken van de samenwerking nader onderzocht. Zo werd onder meer een bezoek gebracht aan het weeshuis van de vzw Tumaini erkend door de bevoegde Congolese overheid. De werking van het tehuis was op dat ogenblik goed georganiseerd en liet een positieve indruk na, ook door de kwaliteit van de opvang en de medische zorg.

Ook de ontmoeting met de verantwoordelijke van het weeshuis, tevens de contactpersoon voor de adoptiedienst, mevrouw Mpemba, gaf geen aanleiding tot verontusting. Zij studeerde rechten aan de Universiteit van Namen en werkte voor de Franse Gemeenschap. Ze was niet alleen zeer goed op de hoogte van Belgische wetgeving inzake adoptie, maar gaf ook blijk van inzicht in mogelijke problemen met adopties uit Congo, zoals de versnipperde bevoegdheden, de beperkte middelen en de betrouwbaarheid van documenten, en hoe die te verhelpen.

Vervolgens werd een bezoek gebracht aan enkele van de lokale overheden, de 'communes', die instaan voor het sociaal onderzoek van de kinderen die te vondeling worden gelegd. In drie verschillende deelgemeenten van Kinshasa had het VCA een gesprek met ofwel de burgemeester ofwel de sociaal assistent van de gemeente die instaat voor het maatschappelijk onderzoek. Daarbij werd onder meer navraag gedaan over de wijze waarop er een buurtonderzoek gebeurt bij vondelingen, met gesprekken met sleutelfiguren in de wijk, het gebruik van lokale media enzovoort.

In het kader van het kanaalonderzoek pleegde het VCA voorafgaand overleg met de Belgische ambassade in Kinshasa. Het vroeg ook, zoals gebruikelijk, advies aan de FOD Justitie. In beide gevallen werd voorbehoud gemaakt bij de algemene situatie in de Democratische Republiek Congo. Er werd evenwel op geen enkel moment melding gemaakt van een onderzoek door Interpol of andere informatie die de vzw Tumaini linkte aan mogelijke kinderhandel.

Voor alle duidelijkheid, op het moment dat het VCA goedkeuring gaf voor het opstarten van de drie proefdossiers, in april 2013, had Kind en Gezin geen enkel signaal ontvangen dat de vzw Tumaini betrokken zou zijn in een onderzoek naar kinderhandel. Zelf heeft het VCA geen toegang tot informatie uit politionele of gerechtelijke onderzoeken. Het VCA had bij de goedkeuring van de kinddossiers ook geen enkele aanwijzing dat de informatie uit de drie Vlaamse dossiers niet zou overeenstemmen met de werkelijkheid. Zo'n adoptiedossier wordt overigens niet alleen door het VCA geverifieerd. Voor de adoptiekinderen daadwerkelijk naar België kunnen vertrekken, wordt elk dossier nogmaals onderzocht door respectievelijk de FCA en de consulaire diensten van de Belgische ambassade in het herkomstland. Dat behelst een controle naar de juistheid van de documenten, dus de legalisatie, naar het correcte verloop van de procedure, dus de erkenning, en naar de identiteit van de kinderen, met het verstrekken van een Belgisch paspoort dat moet gebeuren.

Belangrijk om te melden is dat de drie kinddossiers die in 2014 ter goedkeuring aan VCA werden voorgelegd, conform de afspraken bij de opstart van de samenwerking goed gestoffeerd waren. Voor elk kind waren er de nodige documenten over diens achtergrond: het pv d'abandon, een sociaal onderzoek door een maatschappelijk assistent van de gemeente, verificaties en achtergrond dossier door een medewerker van het weeshuis, medische informatie enzovoort.

In augustus 2014 ontvingen wij een brief van de minister van Buitenlandse Zaken omtrent het door de Republiek Congo ingestelde moratorium en dat het

moratorium zou gehandhaafd blijven tot de inwerkingtreding van de nieuwe Congolese adoptiewetgeving. Ook hierin wordt geen melding gemaakt van fraude of mogelijke mensenhandel.

Ik heb dan ook geantwoord dat geen enkel lopend dossier zou worden afgehandeld totdat het moratorium wordt opgeheven en dat nadien een evaluatie zal worden gevoerd over de lopende samenwerking in het adoptiekanaal.

Specifiek in het geval van de Republiek Congo werden naar aanleiding van het moratorium alle lopende adoptiedossiers onderzocht door de Congolese autoriteiten – daartoe werd een commissie in het leven geroepen bestaande uit vertegenwoordigers van verschillende Congolese ministeries: *ministère de la Justice*, *ministère du Genre*. Ook door hen werden geen opmerkingen gegeven bij de Belgische dossiers.

Voorzichtigheidshalve werd ook in Vlaanderen beslist om een advocaat, aangesteld door adoptiedienst FIAC, de opdracht te geven om, in alle onafhankelijkheid van de vzw Tumaini, finaal alle documenten nog eens te verifiëren voor het dossier ingediend zou worden bij de rechtbank.

Over deze problematiek werd in de zomer van 2014 overleg georganiseerd tussen VCA, de centrale autoriteit van de Franstalige Gemeenschap, mevrouw Mpemba en alle adoptiediensten. Door het moratorium moesten geadopteerde kinderen veel langer dan initieel gepland in het tehuis verblijven. De bijdrage die kandidaat-adoptieouders volgens het bemiddelingscontract dienden te betalen voor de opvang en zorg, volstond niet langer. Er moesten dus nieuwe afspraken gemaakt worden over de onderhoudskosten, en dit met alle betrokken partijen.

In juni 2015, bij de eerste signalen dat er mogelijk een einde kwam aan het moratorium in de Republiek Congo, ging de FCA over tot de erkenning van de adoptiebeslissingen uitgesproken door het *Tribunal pour Enfants* te Kinshasa.

Daaropvolgend werd opnieuw informatie uitgewisseld over de werking van het kanaal aan de hand van de evaluatie van negen dossiers begeleid door de Franse Gemeenschap en drie proefdossiers in Vlaanderen, zonder dat er evenwel sprake was van kinderhandel en/of een onderzoek hiernaar.

Wel werden door de FCA en de minister van Justitie een aantal aandachtspunten en bezorgdheden geformuleerd, onder andere over het voorkomen van materiële fouten, de opmaak van de documenten, het gebrek aan effectieve controle door de Congolese autoriteiten, alsook over de herkomst van de kinderen. Bij een aantal vondelingen werd niet geregistreerd of gespecificeerd door wie de kinderen gevonden werden. Ook werd in een aantal dossiers het maatschappelijk onderzoek naar de afkomst van de kinderen te snel afgesloten.

Dit laatste was niet aan de orde voor de Vlaamse dossiers: in elk van de dossiers werd gespecificeerd waar, wanneer en door wie het kind gevonden werd, zodat de nodige verificaties konden gebeuren door de sociaal assistent van de gemeente en/of het weeshuis. Ook wat de termijn van maatschappelijk onderzoek betreft, zien we in de Vlaamse dossiers niets abnormaals: de onderzoeken werden afgesloten na anderhalve maand tot drie maanden.

In de periode september 2015 en november 2015, in voorbereiding van de aankomst van de kinderen in België, werd er nog overleg gepleegd met onder andere de FCA, Buitenlandse Zaken, de Dienst Vreemdelingenzaken en de centrale autoriteiten van de gemeenschappen vanwege een financieel conflict met de directrice van het weeshuis. Aangezien het weeshuis de kinderen niet wou laten vertrekken vooraleer alle rekeningen waren betaald, werd door Buitenlandse Zaken klacht voor kinderontvoering ingediend, zowel in België als in de Republiek Congo.

Na de aankomst van de kinderen eind 2015 besliste VCA dan ook om de samenwerking met de Republiek Congo, en het weeshuis van de vzw Tumaini definitief stop te zetten.

Het klopt dat de samenwerking met de Republiek Congo, en in het bijzonder met de vzw Tumaini, nooit werd besproken op de Commissie van Opvolging en Overleg. In de periode 2014-2015 was er evenwel geregeld overleg tussen onder meer de VCA, de FOD Justitie en Buitenlandse Zaken, over de samenwerking in de Republiek Congo, dit naar aanleiding van het moratorium. Daarbij ging in eerste instantie heel wat aandacht naar de financiële problemen die het moratorium met zich meebracht, en naar praktische afspraken over de opvang van de kinderen. Zo er bij Interpol aanwijzingen van mensenhandel in het betrokken samenwerkingsverband met het weeshuis bestonden, was geen van de diensten hiervan op de hoogte of werden die niet ter sprake gebracht.

Tot op heden zijn er geen aanwijzingen voor fraude opgedoken in de Vlaamse adoptiedossiers uit de Republiek Congo. Over het lot van de geadopteerde kinderen en biologische ouders in de dossiers van de Franse Gemeenschap waar wel problemen zijn opgedoken, zal de familierechtbank moeten oordelen.

Het VCA is niet rechtstreeks betrokken bij het gerechtelijk onderzoek; zij werden enkel gehoord als getuige. De informatie waarover het VCA beschikt, is dan ook gefragmenteerd en beperkt zich tot het strikt noodzakelijke. Zolang het gerechtelijk onderzoek loopt, is het niet mogelijk, noch wenselijk om uitspraken te doen over het lopende onderzoek. Uiteraard verleent het VCA medewerking aan het gerechtelijk onderzoek waar nodig en aangewezen.

Het voorkomen van adoptiefraude is steeds de eerste betrachting bij iedere opstart van een nieuw adoptiekanaal. De adoptiediensten die een aanvraag tot opening van nieuw adoptiekanaal indienen, dienen een zeer gestoffeerd overzicht te brengen met specifieke informatie omtrent de contactpersoon ter plaatse, de procedure, de garanties van subsidiariteit enzovoort. Tevens wordt advies ingewonnen bij de Federale Centrale Autoriteit teneinde eerdere ervaringen met het betrokken kanaal te bespreken. Op basis van de voorliggende informatie wordt dan nagegaan of opening van het kanaal tot de mogelijkheden behoort. Het VCA heeft momenteel geen toegang tot bronnen van de inlichtingendiensten of informatie uit gerechtelijke onderzoeken zodat absolute zekerheid over de betrouwbaarheid van een samenwerking niet kan worden geboden. Alleszins zullen we op de Commissie voor Opvolging en Overleg agenderen hoe we de bestaande informatie vanuit de inlichtingendiensten en informatie uit gerechtelijke dossiers, voor zover als mogelijk ingevolge het geheim van het onderzoek, maximaal kunnen ontsluiten.

U vraagt ook naar de documenten. Er zijn uiteraard een aantal documenten die onder de openbaarheid van bestuur vallen. Ik nodig u uit om praktisch af te spreken hoe u die inzage kunt krijgen. Als ze onder de toepassing van die wet vallen, zullen we dat uiteraard voor u mogelijk maken.

De voorzitter: De heer Parys heeft het woord.

Lorin Parys (N-VA): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik heb een aantal dingen gehoord waar ik verdere vragen bij heb.

Ik denk dat ik gemist heb dat u het advies van minister Geens en minister Reynders, van de FCA en van Buitenlandse Zaken heel summier hebt toegelicht. U zegt dat er een aantal voorbehouden waren over de algemene situatie in Congo. Maar was dat dan ook alles waar daarin stond?

Als er overleg is met de Autorité Centrale Communautaire (ACC), de Waalse tegenhanger van het VCA, welk soort informatie wordt er dan uitgewisseld?

Waarover gaat het dan? Gaat het bijvoorbeeld ook over de betrouwbaarheid van de directrice en de mensen van het weeshuis?

Mijn derde vraag gaat over het jaarverslag van het VCA van 2015. Het is een jaar waarin toch een aantal heel belangrijke dingen zijn gebeurd in Congo met betrekking tot die adopties. Het jaarverslag wordt gemaakt over een jaar waarin er, zowel in België als in Congo, klacht is ingediend voor kindontvoering door Julienne Mpemba, de directrice van het weeshuis, omdat ze de kinderen niet wou laten gaan op het einde van de procedure, toen het moratorium toch voor die kinderen werd opgeheven. Daarover wordt met geen woord gerept in het jaarverslag van het VCA, na de klacht van Buitenlandse Zaken, na de geldeis van Mpemba, na de ontvoering van die kinderen en na het gerechtelijk onderzoek dat hier is begonnen. Ik vind dat het jaarverslag op z'n minst onvolledig is. Hoe kunnen wij als parlementsleden weten wat daar gebeurt, als het jaarverslag van het VCA ons daar geen informatie over geeft? Ik vind dat echt een lacune.

Minister, waarom zijn er niet eerder alarmbellen afgegaan, op het ogenblik dat mevrouw Mpemba voor de eerste keer extra geld, voor de tweede keer extra geld vroeg aan de ouders, en voor de derde keer toen ze de kinderen niet wou laten gaan, helemaal op het einde van de procedure? Zou dat niet iets geweest zijn dat ons de reflex had moeten geven van: 'er klopt iets niet, laat ons de dossiers opnieuw onderzoeken'?

Minister, ik ben heel blij dat u zegt dat u ervoor zult zorgen dat het op z'n minst een agendapunt wordt in de Commissie voor Opvolging en Overleg dat de informatiedoorstroming, bijvoorbeeld over de checks van de mensen die in de raad van bestuur zitten van zo'n organisatie waarmee wij een samenwerking aangaan, niet tot in Vlaanderen lijkt te komen.

Maar ik zou dan denken dat, wanneer er antecedenten zijn waarover moet worden gesproken, die in het advies staan van het ministerie van Justitie, van de FCA en in het advies van Buitenlandse Zaken, zodat dat geweten is.

Mijn vraag is: wat gaat er fout? Hadden we deze situatie kunnen voorkomen?

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Minister, de verontwaardiging over die verwerpelijke praktijken in Congo wordt hier door iedereen gedeeld. Dat staat buiten kijf. Dat kinderen van hun biologische ouders worden 'gestolen' om overwegend financiële redenen, tart alle verbeelding. Meer nog, het is degoutant.

We mogen niet vergeten dat interlandelijke adoptie kinderen een toekomst wil geven wanneer ze niet terechtkunnen in hun thuisland. Ook wanneer dergelijke malafide praktijken aan het licht komen, moeten we dat voor ogen houden.

Onze handen zijn bij interlandelijke adoptie uiteraard op tal van vlakken gebonden. We hebben een ander land, een andere wetgeving. We hebben ook vaak een enorme afstand. Er zijn niet bijster veel controlemogelijkheden. Daardoor is er altijd een zekere graad van subjectiviteit. Dat maakt dat we geen voor 100 procent sluitende aanpak kunnen garanderen. Maar dat betekent natuurlijk niet dat we onze criteria, eisen en voorwaarden naar wettelijke en juridische correctheid en naar bescherming van het kind niet zo scherp mogelijk moeten stellen.

Het spreekt voor zich – u hebt dat ook al aangehaald, minister – dat we dit grondig moeten uitzoeken. Er is een gerechtelijk onderzoek lopende. U zegt dat er geen aanwijzingen zijn in de Vlaamse dossiers. Het onderzoek is lopende. In welke mate zullen Vlaanderen en Kind en Gezin verder worden betrokken in het onderzoek? Hoe zullen ze hun medewerking daartoe verlenen?

Een ander element is de bezorgdheid, niet alleen voor de kinderen en de ouders, maar ook voor de adoptieouders. Ook zij zijn slachtoffers in dit verhaal. Hoe en door wie worden zij begeleid in dit toch wel heel emotioneel proces?

Ik veronderstel dat naar aanleiding van deze praktijken ook adoptieouders van kinderen uit andere landen met een zekere bezorgdheid zitten. In welke mate wordt er ook daarover gecommuniceerd, zodat er in brede zin kan worden gerustgesteld?

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Ik onderschrijf wat mevrouw Talpe zegt. Iedereen die deze verhalen leest, is daardoor geschokt.

Ik heb hier al vaak aangehaald dat we met betrekking tot interlandelijke adoptie alles moeten doen om risico's uit te sluiten. Ik weet dat dat soms heel moeilijk klinkt. Maar het zijn verhalen als deze die bevestigen dat je ginder bezig bent met een ander land, met andere regelgevingen, en inderdaad vaak met kinderen die opgroeien in heel, heel moeilijke omstandigheden. Je zou inderdaad kunnen zeggen dat er gezinnen zijn die hun huis en hun hart met veel liefde daarvoor willen openzetten. Maar laat ons toch alert zijn voor de mogelijke risico's op kinderhandel die er zijn. Ik hoor verhalen over verzoeken rond betaling. We weten allemaal dat er in interlandelijke adopties niet alleen betaald wordt met betrekking tot werkingskosten voor de adoptiediensten zelf en administratieve kosten, rechtbankkosten in herkomstlanden enzovoort, maar dat het ook heel gebruikelijk is, ook in internationale context, om projectsteun te betalen, om te betalen voor contactpersonen ginder, omdat we die begeleiding van hieruit niet allemaal kunnen organiseren en dat er onderhoudsgelden worden gebruikt. Die verschillende elementen kunnen op zich – gelukkig niet altijd en gelukkig zelfs niet vaak – allemaal risico's inhouden. Daarom heb ik er al herhaaldelijk toe opgeroepen om bijvoorbeeld rond die projectsteun binnen een internationale context te werken, in het kader van ontwikkelingssamenwerking. Het is iets waar wij vanuit dit parlement absoluut een aantal signalen kunnen geven.

En ik weet dat Vlaanderen maar klein is en wellicht niet in staat om dat alleen waar te maken. Maar ik denk wel dat we het voortouw kunnen nemen, ook internationaal, om dat mee op de agenda te plaatsen, zodat we, wanneer interlandelijke adoptie gebeurt, zoveel mogelijk garanties hebben dat dit op een veilige manier gebeurt.

Bart Van Malderen (sp.a): Namens onze fractie had mevrouw Van den Bossche een aantal vragen ingediend. Zij is vandaag verontschuldigd. Sta mij toe dat ik, geen expert zijnde, in dezen haar stem ben.

We hadden vragen naar de toekomst van de betrokken kinderen, ook vragen naar – en dat is hier nog niet aan bod gekomen – een stuk begeleiding en ondersteuning van de biologische ouders die in dezen uiteraard ook slachtoffer zijn en wier precaire situatie ook blijkt uit het dossier.

We hadden vragen of we ondertussen eigenlijk zicht hebben op de mechaniek die achter deze praktijk zit. Want uit de uitvoerige toelichting van de heer Parys is ook wel gebleken dat dit niet het initiatief is van één persoon, maar dat er meerdere betrokkenen zijn. Er is dus het gegeven dat het eigenlijk neigt naar georganiseerde misdaad, zij het dat dit vandaag voorwerp uitmaakt van onderzoek.

We hadden ook vragen naar de zekerheid die we hebben dat dit blijkbaar gaat over drie kinderen. De minister zegt dat ze niet in Vlaanderen zijn terechtgekomen. Daardoor worden een deel van de vragen eigenlijk weggenomen, omdat het niet onze bevoegdheid zou zijn. Maar er is wel die knagende onzekerheid die

ik in dezen voel: hoe zeker zijn we van al die aannames? Hoe zeker zijn we dat het over drie kinderen gaat? Ik had begrepen dat er twaalf dos-siers waren. Zijn we absoluut zeker van die negen andere? Wordt dat uitgezocht?

U zegt dat het VCA geen toegang heeft tot dossiers of gegevens van inlichtingen-diensten en gerechtelijke instanties. Ik ben blij met de toezegging dat u alles zult doen om dat te doen. Maar ik zou er toch wel toe willen oproepen om, ook gezien de schade waarnaar mevrouw Schryvers verwijst en waaronder heel het adoptie-gegeven lijdt, alle stappen te zetten die mogelijk zijn.

Verder wil ik er ook toe oproepen om met een heel kritische bril te kijken naar gegevens die we binnenkrijgen uit bepaalde landen. Als ik hoor wat de vragenlijst is op basis waarvan die betrokkene van de vzw Tumaini een positief advies heeft gekregen, dan voel ik dat dat een heel – hoe zal ik het zeggen – Belgische of Vlaamse bril is waardoor er wordt gekeken. Want men kan problemen duiden die er bestaan, men ziet bevoegdheidsconflicten enzovoort. En dat wordt dan ten positieve gedeut.

Maar ik heb ook horen zeggen dat men in een aantal gevallen blijkbaar geen bewijs kon voorleggen dat een vondeling ook echt gevonden is. En blijkbaar wordt dat dan geverifieerd door hetzij een sociaal assistent van de gemeente – in dezen Kinshasa, ik nodig iedereen eens uit om daar te gaan kijken – hetzij een verantwoordelijke van het betrokken weeshuis zelf. Je hoeft geen ongelooflijke geestesspinsels te maken om vast te stellen dat hierin mogelijk een aantal gaten zitten die moeten worden gedicht, willen we met absolute zekerheid kunnen zeggen dat we niet meewerken aan een vorm van kinderhandel – die niemand wenst, voor alle duidelijkheid.

Ik roep u ertoe op om de nodige kritische geest aan de dag te leggen, op alle niveaus en in alle daden, en om vooral niet te kijken met een bril van hier naar een realiteit die fundamenteel anders is in een land waar instellingen zoals wij die kennen, vandaag niet bestaan of niet functioneren. Want dat is de realiteit van dat land.

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Collega's, als u echt de overwegingen wilt kennen over een aantal zeer punctuele, feitelijke zaken, dan moeten we het VCA vragen om u daarover te informeren. Want ik kan hier natuurlijk alleen maar lezen wat door onze administratie en door de mensen die de dossiers elke dag volgen, naar voren wordt gebracht.

Er is een gerechtelijk onderzoek bezig. Dat hebben we begrepen. Uiteraard wordt daaraan alle medewerking gegeven.

Zoals u uit mijn antwoord kunt opmaken, zeggen onze diensten dat, zoals ze de zaken nu kennen en zoals de zaken er nu voorstaan, de Vlaamse dossiers daar niet echt in betrokken zijn. U stelt vragen, zoals: wat gebeurt er naar de biologische ouders, wat gebeurt er met de adoptieouders?

Uiteraard moet dat zeer zorgvuldig worden opgevolgd. Dit is voor iedereen een zeer betreurenswaardige situatie, maar tot nader order hebben onze diensten niet het gevoel dat de Vlaamse Gemeenschap daar met haar diensten rechtstreeks bij betrokken is.

Mijnheer Parys, ik neem aan dat we die vraag zeer punctueel in het verslag kunnen vinden, ik zal vragen dat men u ook de concrete antwoorden bezorgt. Het gaat over afwegingen die mensen maken op een bepaald moment, of ze wel of niet doorgaan, en over het overleg dat daarover tot stand is gekomen.

Ik heb de problematiek van interlandelijke adopties al een aantal keren meegemaakt en ook de problemen die daar soms mee gepaard gaan. Daarbij wordt altijd gelaveerd tussen twee soorten sentimenten. Langs de ene kant is er de vraag van het parlement en de vraag van de kandidaat-adoptieouders om al het mogelijke te doen om die adoptie succesvol te kunnen afronden en proactief nieuwe kanalen te onderzoeken. Langs de andere kant moet er terughoudendheid en voorzichtigheid aan de dag worden gelegd omdat in die landen zeker niet alle elementen van een rechtstaat zoals wij die kennen, beschikbaar zijn. Ik heb soms het gevoel dat wij allemaal een beetje tussen de twee heen en weer worden geslingerd. Er zijn de zeer aanklappende en pakkende verhalen en getuigenissen van die adoptieouders die dan plots merken, wanneer het einde van de procedure bijna in zicht is, dat er op nationaal vlak een regelgeving, moratorium of standstill wordt afgesproken, of andere indicaties die aanzetten tot wantrouwen.

Wat de federale samenwerking betreft, komen er regelmatig kritische bedenkingen van Buitenlandse Zaken. Volgens mij is het zonder hun 'go' in de toekomst zelfs niet denkbaar dat wij opereren tenzij men daar institutionele argumenten voor zou kunnen vinden. Het toont wel aan dat grote voorzichtigheid geboden is, zeker in die landen waar men de plaatselijke situatie niet altijd kan vertrouwen.

Wat die punctuele vragen betreft, wil ik aan de betrokken ambtenaren vragen welke uitleg zij daarop kunnen geven. En uiteraard zullen wij meewerken aan het gerechtelijk onderzoek. En wanneer ook situaties van Vlaamse adoptieouders daarbij worden betrokken, zullen wij daarbij de nodige zorgvuldigheid aan de dag leggen. Wanneer ik de documenten goed lees, is daar geen aanwijzing voor.

De conclusie was op een bepaald moment heel duidelijk dat naar aanleiding van wat met die vrouw is gebeurd, de samenwerking is stopgezet. Op een bepaald moment was er ook de vraag ervoor te zorgen dat de kinderen die in die adoptieprocedure betrokken waren, en waarvan de screening van de documenten meermaals was gebeurd, op een correcte manier bij de adoptieouders konden worden ondergebracht. Dat is ook gebeurd en nadien heeft men de zaken op basis van de beschikbare informatie stilgelegd en niet meer opnieuw opgestart.

De voorzitter: De heer Parys heeft het woord.

Lorin Parys (N-VA): Minister, ik begrijp dat u zegt dat we soms tussen twee soorten sentiment laveren, en tot op zekere hoogte is dat ook zo. Maar in dit geval wil ik toch het onderscheid maken tussen bijvoorbeeld wat er in Oeganda is gebeurd – dat is een louter interne aangelegenheid die tot een verschrikkelijk slechte coördinatie op Belgisch-Vlaams niveau heeft geleid – en wat hier gebeurt. Hier blijf ik met een ander gevoel achter.

Ik ben eigenlijk verbijsterd omdat de informatie die ik heb, erop duidt – ik zal de documenten daarover opvragen – dat het advies van de FCA en het advies van Buitenlandse Zaken aan de ACC, de Waalse tegenhanger van het VCA, was om geen samenwerking te starten met Julienne Mpemba wegens malafide achtergrond. Ofwel hebben wij die informatie ook gekregen, ofwel hebben de FCA en Buitenlandse zaken andere informatie en een andere inschatting gegeven aan onze Waalse collega's. Ergens is het fout gegaan, en de vraag is waar. Zolang we dat niet weten, kunnen we het ook niet beter maken. Mijn eerste vraag blijft dan ook waarom we een samenwerking hebben opgestart met een weeshuis die door de diensten van de ministers Geens en Reynders in een advies was afgeraden wegens de malafide achtergrond van een persoon.

Minister, ik heb u de tijdslijn geschetst omdat ik het belangrijk vond om u te tonen wat er allemaal is gebeurd en hoe vaak bronnen hebben gezegd dat zij op zijn minst de Belgische overheid op een of andere manier op de hoogte hadden gebracht maar dat er niets is gebeurd met die informatie, of dat ze niet is

doorgestroomd. Waar is dat gestropt: bij Interpol, bij het parket, bij Buitenlandse Zaken, bij de FCA, bij het VCA? Niemand kan me dat vandaag vertellen, en dat vind ik een groot probleem. Wanneer we het probleem niet eerst lokaliseren en benoemen, kunnen we het ook niet aanpakken en dan kan ik u ook niet vragen of u iets anders zou hebben gedaan met de informatie waarover u nu beschikt in heel die procedure. Zolang dat onduidelijk blijft, blijven wij zitten met een groot vraagteken. En ik vrees dat dit vraagteken ook over andere interlandelijke adopties zal hangen wanneer we dit niet in de schijnwerpers plaatsen en dit probleem niet effectief oplossen.

Ik ben blij dat u er op zijn minst voor zult zorgen dat u in het Comité voor Opvolging en Overleg toegang zult proberen te krijgen tot alle informatie die bestaat over de verschillende personen met wie u wenst samen te werken, maar eigenlijk had die al vervat moeten zitten in het advies van Justitie en Buitenlandse Zaken. Ik wil weten hoe daar de vork aan de steel zit.

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Voorzitter, ik denk dat we best een aantal afspraken maken over de vragen die hier worden gesteld. Er worden vragen ingediend en voorbereid, de collega's kennen de inhoud van die vragen. Ik hoor hier soms oproepen om de vragen korter te houden en niet meer voor te lezen wat in de vraag staat omdat iedereen dat al heeft kunnen lezen. Een andere situatie bestaat echter wanneer het omgekeerde gebeurt en hier een heel andere vraag wordt gesteld dan deze die is ingediend. Ik heb het reglement er niet op nagelezen, maar ik wil oproepen om dat correct te doen. De administratie, het kabinet en de verschillende fracties steken immers veel werk in het voorbereiden van vragen en replieken.

Lorin Parys (N-VA): Ik wil er geen regeling van de werkzaamheden van maken, maar ik wil er toch op wijzen dat de tijdslijn die ik heb opgesteld, bij wijze van spreken dagelijks is geëvolueerd en dat ik die pas gisteravond heb kunnen afmaken. Een deel daarvan had ik al doorgestuurd naar de commissiesecretaris met de vraag om de toelichting van mijn vraag aan te passen. Hij heeft toen gezegd dat ik dat gewoon kon inlezen.

Dit was duidelijk een opmerking op mijn vraag. Ik heb mijn vragen wel in een andere volgorde gesteld, maar het waren wel degelijk dezelfde als de vragen die in mijn initieel ingediende tekst stonden.

De voorzitter: We nemen akte van de opmerking van mevrouw Schryvers. Niemand heeft baat bij het opdreunen van een tekst die al is ingediend maar de antwoorden die zijn voorbereid, hebben ook hun belang. In een tweede ronde kan iedereen bijkomende vragen stellen. Ik denk dat het reglement daar helder is. Het evenwicht bestaat vooral ook in het respecteren van het werk dat gebeurt om vragen te beantwoorden. Dat is de finaliteit van vraagstelling.

De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Bart Van Malderen aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de actualisering van administratieve regels met betrekking tot de tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden (THAB)
– 2131 (2016-2017)**

Voorzitter: mevrouw Katrien Schryvers

De voorzitter: De heer Van Malderen heeft het woord.

Bart Van Malderen (sp-a): Minister, de tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden (THAB) is het maandelijkse bedrag met een nogal brede vork – tussen 80 en 560 euro – voor zorgbehoevenden met een beperkt inkomen. Deze maatregel heeft ertoe geleid dat we de armoedecijfers bij bejaarden hebben zien dalen. Dat is voor ons dus een heel belangrijke hefboom. Vandaag is Vlaanderen hiervoor bevoegd en kunnen we in het kader van de Vlaamse sociale bescherming (VSB) deze THAB organiseren en uitbetalen.

Ik ben daar op een anomalie gestoten. Misschien zijn er nog andere regels aan actualisering toe. Het toegekende bedrag is afhankelijk van het inkomen van de zorgafhankelijke bejaarde. Daarbij worden ook intresten op spaargelden en beleggingen in rekening gebracht. Die intrest wordt ambtshalve gelijkgesteld aan 6 procent. Ik daag iedereen uit om spaargeld uit te zetten aan 6 procent of een bank te vinden die dat wil doen. Die intrestvoet is al jaren niet meer realistisch. Daarbij stel ik mij de vraag hoe controleerbaar deze maatregel is en hoe betrouwbaar de informatie.

Minister, zult u een actualisering van deze regel toepassen aan het huidige marktconforme intrestniveau? Indien niet, waarom niet? Indien wel, waaraan denkt u dan? Waarom houden we dit aspect aan? Zijn er nog andere administratieve regels binnen de THAB die aan actualisatie toe zijn?

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: In artikel 49 van het decreet van 24 juni 2016 houdende de Vlaamse sociale bescherming wordt bepaald dat de tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden wordt toegekend na aanrekening van de inkomsten van het gezin. Dit decreet wordt verder uitgevoerd via het besluit van de Vlaamse Regering van 14 oktober 2016 houdende de uitvoering van het decreet.

Artikel 149 van dit besluit bepaalt dat er voor roerende kapitalen rekening wordt gehouden met een som die gelijk is aan 6 procent van die kapitalen. Dit is geen nieuwe regelgeving: deze reglementaire bepaling was ook al van kracht toen de tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden nog een federale bevoegdheid was. Ik verwijs hiervoor naar de wet van 27 februari 1987 en het koninklijk besluit van 5 maart 1990.

Pas sinds 1 januari 2017 staat Vlaanderen – via de zorgkassen – in voor de behandeling van de dossiers THAB. Het is dus ook pas vanaf deze datum dat Vlaanderen zelf informatie over deze dossiers kan verzamelen. Om tot een onderbouwd voorstel te komen met betrekking tot de aanrekening van inkomsten zijn dergelijke data onontbeerlijk, ook om de budgettaire impact van een eventuele aanpassing in kaart te kunnen brengen. Voorlopig blijft de bestaande regelgeving dus behouden.

We onderzoeken hoe we dit in uitvoering van het decreet Vlaamse sociale bescherming kunnen aanpassen. Op dit moment gaat de prioriteit uit naar de continuïteit in de dienstverlening. Een evaluatie van de regelgeving inzake THAB is aan de orde als het Agentschap Vlaamse Sociale Bescherming zelf over voldoende cijfermateriaal beschikt en de nodige simulaties kan maken.

De voorzitter: De heer Van Malderen heeft het woord.

Bart Van Malderen (sp-a): Minister, u bevestigt de problematiek, maar die hadden we zelf al ontdekt. Men houdt inderdaad rekening met een fictieve intrest van 6 procent. Men rekent mensen rijker dan ze in werkelijkheid zijn. Dat betekent dat een aantal mensen gewoon minder hulp krijgen dan ze op basis van de realiteit zouden moeten krijgen. Ik vind het jammer dat men in 2016 niet de opportuniteit benut heeft, nu we er zelf baas over zijn, om een aantal zaken aan

te passen. Verwijzen naar het feit dat het toen federaal was, dat men dat niet deed, is niet aan de orde. Net om die reden hebben we de materie Vlaams gemaakt, om er iets mee te kunnen aanvangen.

U noemt het essentieel om dat te kennen. De contacten die ik heb op het terrein, zeggen me dat de betrouwbaarheid van die data in die zin problematisch is, dat mensen die niets aangeven gewoon ontsnappen aan deze berekening, terwijl aan de andere kant de huurinkomsten bijvoorbeeld ook niet worden meegerekend. Op spaargeld rekent men 6 procent aan, terwijl de banken amper nog een rente betalen netto op een spaarrekening. De huurinkomsten van iemand die een woning koopt en die verhuurt, tellen niet mee. Ik zie daar toch een discrepantie die niet uit te leggen is. Als men het niet kan uitleggen, moet men het aanpassen, en liever vandaag dan morgen.

U blijft nogal vaag over de evaluatie. U gebruikt de woorden 'later' en 'voldoende'. Mijn eenvoudige bijkomende vraag is dan: waar situeert u later? Welk cijfermateriaal hebben we nodig om dit aan te passen? Ik denk dat dat een evidentie is.

Minister Jo Vandeuren: Ik zie dat eerlijk gezegd niet op korte termijn. De reden daarvoor is eenvoudig. Toen we het regeerakkoord sloten en bij de voorstelling van de beleidsnota en van de beleidsbrieven elk jaar, hebben we steeds gezegd dat het in de transitie en overdracht van de bevoegdheden de eerste grote ambitie was de continuïteit te waarborgen. We hebben heel wat regelgeving overgenomen en moeten er nog heel wat overnemen. We proberen dat zoveel mogelijk in continuïteit te doen.

Bovendien, voor de Vlaamse sociale bescherming moeten we nog een aantal belangrijke onderzoeken voeren om uit te maken of we daar randvoorwaarden hebben om tot een andere benadering of bijsturing te kunnen overgaan. Onder meer het feit dat we voldoende data moeten opbouwen, is er één. Maar ik geef ook aan dat de inschalingsinstrumenten in onderzoek zijn, de BelRAI-screener enzovoort. De waarheid gebiedt te zeggen dat er eerst nog prioriteit wordt gegeven aan een groot decreet Vlaamse Sociale Bescherming om ook de voorzieningen minstens een decretale basis en de financiering daarvan te geven. Pas in de volgende fase zullen we naar de evaluatie kunnen gaan van een aantal onderdelen en kunnen kijken op welke manier daar eventueel aanpassingen kunnen gebeuren.

Bart Van Malderen (sp.a): Ik neem daar akte van, maar u zult ook akte nemen van mijn teleurstelling dat u onder het argument van afgesproken continuïteit een intrinsiek onrechtvaardige maatregel laat bestaan. Wegens het onmogelijke wordt het mogelijke vaak niet gedaan. Dat is hier blijkbaar van toepassing. Ik hoop dat u het in een volgende fase wel meeneemt.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Ortwin Depoortere aan Jo Vandeuren, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over het pleidooi van de topman van Solidariteit voor het Gezin voor een volledige overheveling van de zorg naar Vlaanderen – 2009 (2016-2017)

Voorzitter: de heer Bart Van Malderen

De voorzitter: De heer Depoortere heeft het woord.

Ortwin Depoortere (Vlaams Belang): Minister, mijn aandacht werd getrokken door een pleidooi van de topman van Solidariteit voor het Gezin, de heer Devriendt. De organisatie biedt zelf zorg op maat aan en is geen kleine vereniging.

De heer Devriendt pleit ervoor om de bevoegdheden die verdeeld zitten tussen de federale en Vlaamse overheid homogener te maken. Hij pleit voor homogene bevoegdheidspakketten, niet enkel voor ouderenzorg, wat eigenlijk al grotendeels het geval is, maar eigenlijk voor de hele sector van de zorg. Hij baseert zich daarvoor op een aantal proefprojecten waarin men met geïntegreerde zorg mensen langer thuis probeert te laten blijven door middel van een zorgcoach.

Hieruit blijkt dat 220 mensen hierdoor bijna een jaar langer thuis kunnen blijven. De heer Devriendt verwijst in dit verband naar de proefprojecten. Hij is van mening dat een uitrol over heel Vlaanderen tot meer thuiszorg, minder bejaardentehuizen en minder ziekenhuizen zou kunnen leiden. Dat is het beleid waar Vlaanderen voor staat. Er zou een betere samenwerking moeten komen door een nieuwe staatsvorming. Nu is er een scheiding tussen de zorg en alle aspecten van medische aard. Indien we dit zouden kunnen samenbrengen, zou dit de efficiëntie ten goede kunnen komen.

Minister, ik vermoed dat u op de hoogte bent van deze proefprojecten. Deelt u de conclusies van de heer Devriendt of hebt u andere inzichten? Is na de zesde staatsvorming eigenlijk al een ernstige analyse gemaakt van alle aspecten die zorg betreffen? Zijn er, naast de feiten die de heer Devriendt in verband met de proefprojecten heeft aangehaald, nog andere zaken die aan bod kunnen komen en waarvan de efficiëntie zou kunnen worden verbeterd door een nieuwe staatsstructuur die tot een efficiëntere zorg zou kunnen leiden? Voert de Vlaamse Regering hierover, al dan niet in samenspraak met de Federale Regering, formele of informele gesprekken?

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Voorzitter, de zesde staatsvorming stelt de Vlaamse Gemeenschap in haar Vlaams welzijns- en zorgbeleid voor ouderen voor een buitengewone uitdaging. Sinds 1 juli 2014 is Vlaanderen volledig bevoegd voor het beleid met betrekking tot de residentiële ouderenzorg, het prijzenbeleid in de ouderenvoorzieningen, de zorgfinanciering, de normering van de rust- en verzorgingstehuizen, de centra voor dagverzorging en de niet-aangeboren hersenaandoeningen, alsook voor de tegemoetkoming voor de hulp aan bejaarden (THAB), het beschut wonen, de psychiatrische verzorgingstehuizen, bepaalde revalidatieconventies en de gespecialiseerde ziekenhuizen. Dit biedt de mogelijkheid voor deze doelgroep een homogener welzijns- en zorgbeleid te voeren.

De samenspraak met en afstemming op het federaal beleid blijft echter noodzakelijk. Vlaanderen is immers niet voor de gehele gezondheidszorg ten aanzien van ouderen bevoegd. De thuisverpleegkunde, de huisartsengeneeskunde, diverse andere gezondheidsberoepen, zoals diëtiëk, kinesitherapie, logopedie, farmaceutische zorgverlening en dergelijke, en de geriatrische ziekenhuiszorg, het geriatrisch zorgprogramma genoemd, zijn een federale bevoegdheid gebleven. Deze gezondheidszorgdomeinen leveren een evenwaardige en complementaire bijdrage tot een kwaliteitsvolle, continue en toegankelijke zorg voor ouderen.

Budgettair beschouwd, is het federaal budget voor de eerstelijnszorg groter dan het Vlaams budget. Het federaal budget voor Vlaanderen in 2017 bedraagt voor de eerstelijnszorg 4,3 miljard euro. Het Vlaams budget voor de eerstelijnszorg bedraagt voor 2017 2,77 miljard euro. Daarvan is meer dan 2 miljard euro eigenlijk bestemd voor de financiering van de residentiële ouderenzorg.

Dit toont aan dat een structurele samenwerking tussen de federale overheid en de deelstaten nodig is om een goed gezondheidsbeleid te ontwikkelen. In het licht van de zesde staatsvorming worden verkennende gesprekken gevoerd over de oprichting van een instituut voor de toekomst van de gezondheidszorg. Dit moet

leiden tot een versterkte interfederale coördinatie van het gezondheidszorgbeleid, zoals al in de agenda van de zesde staatshervorming stond ingeschreven.

Verder kan ook het Europees beleid een invloed hebben op het welzijns- en zorgbeleid dat we in Vlaanderen moeten voeren. Het gaat dan om Europese verdragen, wetgeving, verordeningen, richtlijnen en andere besluiten. Daarnaast moet eveneens de rol van de lokale besturen in ogenschouw worden genomen.

De vergrijzing stelt de hele samenleving onmiskenbaar voor belangrijke maatschappelijke, sociale en economische uitdagingen. Het is belangrijk dat de diverse betrokken beleidsdomeinen en -bevoegdheden samen een visie op het toekomstig ouderenzorgbeleid omschrijven en een gezamenlijk engagement opnemen om zorginhoudelijk en financieel concrete beleidsafspraken te maken. Het ouderenzorgbeleid moet evolueren van een verdeelde naar een gedeelde verantwoordelijkheid.

Een nieuwe staatshervorming zal echter niet kunnen vermijden dat een duurzame samenwerking tussen de federale overheid en de gemeenschappen nodig zal blijven. Ook budgettair is er een verbondenheid tussen de zorg voor ouderen, waarvoor de federale overheid bevoegd is, en het aanbod, waarvoor de gemeenschappen bevoegd zijn. Een verschuiving van activiteiten en volumes betekent ook een verschuiving van budgetten in beide richtingen.

Het moet worden gezegd dat inhoudelijke en financiële inspanningen van de gemeenschappen op het vlak van preventie, het gezond ouder worden, de thuiszorg, de uitbreiding van de gezinszorg, de versterking van de eerstelijnszorg, de optimalisering van de bestaande structuren met het oog op een efficiëntieverhoging en de residentiële zorg, met de uitbreiding van het aanbod en de omzetting van het statuut van rustoord voor bejaarden (ROB) naar rust- en verzorgingstehuis (RVT), het budget van het Rijksinstituut voor de Ziekte- en Invaliditeitsverzekering (RIZIV) een aanzienlijke besparing opleveren. Ook de ontwikkelingen in de ziekenhuissector kunnen een dergelijk effect hebben. Een verlaging van de ligduur en de toenemende uitbouw van de daghospitalisatie en van de ziekenhuisgerelateerde thuiszorg hebben een effect op de vraag naar thuiszorg, die dan weer door de gemeenschappen wordt gefinancierd. Indien dit debat niet wordt gevoerd, lopen we de kans dat de gemeenschappen hun ouderenzorgbeleid steeds meer zullen sturen op basis van financiële uitgangspunten in plaats van de specifieke noden van de ouderen.

Een toekomstbestendig ouderenzorgbeleid veronderstelt ontegensprekelijk een structureel en permanent overleg tussen het RIZIV, de federale overheid en de gemeenschappen. Er moet niet enkel een bereidheid zijn om de zorgorganisatie af te stemmen op de specifieke behoeften van de kwetsbare ouderen, maar ook om de beschikbare middelen daar in te zetten waar ze echt nodig zijn. Een doorgedreven verdere afstemming en samenwerking tussen de federale overheid, het RIZIV en de gemeenschappen zal dan ook steeds belangrijker worden om de vooropgezette verandering te laten slagen. Het uitgangspunt moet een efficiënte inzet van competentie en middelen zijn, met als doelstelling de realisatie van zorg-, ontwikkelings- en ondersteuningsdoelstellingen van de persoon met een zorgnood.

Oudere personen met een complexe zorgnood hebben belang bij een geïntegreerd zorgmodel. In dit model wordt de zorg niet in hokjes opgesplitst tussen gezondheid en welzijn, tussen eerstelijns- en specialistische zorg of tussen zorg die door de federale overheid of de regionale overheid wordt betaald. De chronische zorgprojecten die de gemeenschappen en de federale overheid samen realiseren, maken ongetwijfeld inzichtelijk dat een bundeling van de beschikbare middelen en de oriëntatie van die middelen op de gedetecteerde noden nieuwe financieringsmodellen noodzakelijk maken.

De bijzondere financieringswet laat toe dat de gemeenschappen met de federale overheid een samenwerkingsovereenkomst kunnen afsluiten die de omzetting van ziekenhuisbedden tot voorwerp heeft en dit met het oog op de tenlasteneming van patiënten buiten het ziekenhuis door een dienst die onder de gemeenschapsbevoegdheden valt. In dit geval voorziet het samenwerkingsakkoord erin dat bijkomende middelen aan de bij het samenwerkingsakkoord betrokken gemeenschap, de gemeenschappen of de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie worden toegekend. Die middelen kunnen de kostprijs van de omgezette ziekenhuisbedden niet overschrijden.

Vlaanderen bereidt het overleg hierover alvast voor. Ik heb het Vlaams Parlement mijn conceptnota 'Vlaams welzijns- en zorgbeleid. Dichtbij en integraal. Visie en veranderagenda.' voorgelegd. Met de uitbouw van de Vlaamse sociale bescherming beogen we het huidige instellingsgeoriënteerd financieringsmodel in de thuis- en residentiële ouderenzorg op termijn om te buigen naar een zorgzwaartegereleerd en persoonsvolgend budget. Het geïntroduceerd mantelzorgplan maakt eveneens duidelijk dat een gemeenschappelijke visie en beleidsvoering inzake de zorg voor en ondersteuning van ouderen meer dan gewenst is. De versterking van de eerstelijnszorg, waarvoor in Vlaanderen een ingrijpend veranderingstraject is ingezet, beoogt de optimalisering van de samenwerking tussen alle betrokken actoren. Hierbij streven we naar een integrale benadering van zorg en ondersteuning. De focus ligt hierbij op de kwaliteit van het leven en de autonomie van de zorgvrager. Het gaat om een zorgorganisatiemodel waarin de regierol van de persoon met een zorgnood centraal staat. De uitwerking van concepten als het geïntegreerd breed onthaal, de zorgcoördinatie en het case-management in de eerstelijnszorg duiden dit.

De verdere vergrijzing en verzilvering van de bevolking stelt alle politiek verantwoordelijken voor uitdagingen. Samen met de demografische evolutie is er ook een toename van het aantal personen met chronische zorgnoden en van het aantal chronische aandoeningen waaraan personen lijden. De versterking van de persoon met de zorgnood, het volwaardig betrekken van de mantelzorg en de inzet op buurtgerichte zorg binnen een geïntegreerde samenwerking met professionele zorg- en welzijnsactoren in de eerstelijnszorg en verder in de specialistische zorg vormen de uitdaging waarop we samen een antwoord moeten bieden.

Ook na de zesde staatshervorming blijven de bevoegdheden inzake de gezondheidszorg verdeeld over de verschillende bevoegdheidsniveaus. De federale overheid blijft grotendeels en financieel verantwoordelijk voor de acute gezondheidszorg. De chronische zorgen zijn een belangrijke Vlaamse bevoegdheid geworden. De scheidingslijn tussen beide zorgen is echter niet zo scherp. Er zijn nog veel overlappingen en uitzonderingen.

Zo is er bijvoorbeeld de reeds voordien bestaande overlapping van zorg en ondersteuning door de federaal gefinancierde thuisverpleegkundigen en de Vlaamse diensten voor gezinszorg, die door Vlaanderen worden gefinancierd. Die overlapping van taken was er al voor de zesde staatshervorming, en die is er nu nog altijd.

Dit komt in de thuiszorg nog verder tot uiting. De organisatie van de eerste lijn is met de zesde staatshervorming Vlaamse bevoegdheid geworden. Ondersteunende thuiszorgdiensten, zoals de gezinszorg, zijn dat al langer, terwijl de honoraria van de huisarts, de thuisverpleegkunde, de kinesist en dergelijke nog federaal blijven. Ook in de revalidatiesector loopt de lijn van de bevoegdheidsverdeling doorheen het zorglandschap. Inzake revalidatie zijn er maar een beperkt aantal voorzieningen en RIZIV-conventies overgeheveld, andere niet. De residentiële ouderenzorg is zo goed als volledig gemeenschapsbevoegdheid, maar ook daar zijn er nog een aantal uitzonderingen. Dat betekent uiteraard altijd opnieuw dat er absoluut moet worden ingezet op samenwerking en concertatie.

De zesde staatshervorming heeft dus met betrekking tot zorg zeker een aantal belangrijke bevoegdheden extra aan de gemeenschappen overgeheveld. Maar zorg zal altijd een totaalverhaal blijven. Alle beleidsniveaus moeten samenwerken om tot goede zorg in onze samenleving te komen. 'Health in all policies' is met andere woorden een voorwaarde voor geïntegreerde zorg. Die visie vereist een gedeeld eigenaarschap.

De pilootprojecten geïntegreerde zorg vormen actielijn 1 van het gemeenschappelijk plan 'Geïntegreerde zorg voor een betere gezondheid'. Dat plan is een gezamenlijk initiatief van de verschillende ministers van Volksgezondheid in België. Als Vlaams minister heb ik dit plan dus mee goedgekeurd. De opvolging van het plan en de pilootprojecten gebeurt door een interkabinettenwerkgroep, die op heel regelmatige basis samenkomt. Momenteel bevinden de pilootprojecten zich in de fase van de ontwikkeling van een actieplan. Dat actieplan zal voorgelegd worden aan een jury voor beoordeling en selectie. De selectie zal pas in het najaar bekendgemaakt worden. Pas dan starten de geselecteerde pilootprojecten aan de uitvoeringsfase van vier jaar. Conclusies zijn dus nog niet voorhanden. Alle informatie over de pilootprojecten is beschikbaar op de website www.integreo.be.

De Vlaamse overheid heeft nu de meeste nieuwe bevoegdheden overgenomen en geïntegreerd. Er lopen nog een paar grote trajecten, zoals de hervorming van de eerste lijn, uitvoering van de eerstelijnsconferentie, en de integratie van de financiering van de residentiële zorg in de Vlaamse sociale bescherming.

U weet dat over een nieuwe staatshervorming uiteraard ook niet in ons parlement zal worden beslist, maar in het federale parlement. Ondertussen denk ik dat de bevoegdheden die ons nu zijn toebedeeld, heel belangrijke opportuniteiten geven om in te zetten op die geïntegreerde zorg. En dat zal uiteraard in samenwerking moeten met de federale overheid.

De voorzitter: De heer Depoortere heeft het woord.

Ortwin Depoortere (Vlaams Belang): Bedankt voor uw omstandige antwoord, minister. Ik wil er toch nog een aantal zaken aan toevoegen. Als u stelt dat een verschuiving van bevoegdheden een verschuiving van budgetten en van middelen betekent, dan is dat uiteraard een waarheid als een koe, maar ik zie daarin geen hinderpaal om tot een nieuwe bevoegdheidsoverdracht te komen. Dat maakt nu eenmaal onderdeel uit van een nieuwe staatshervorming, zou die er al komen.

Integendeel, u zegt dat er structureel permanent overleg moet gebeuren met het federale niveau, via samenwerkingsakkoorden, interkabinettenwerkgroepen en noem maar op. Dat is inderdaad de situatie zoals dat vandaag de dag het geval is. Ik heb ze niet allemaal opgesomd, want dat zou ons te ver leiden, maar er zijn op het terrein toch wel wat problemen te signaleren, enkel en alleen maar omdat die bevoegdheden nu eenmaal versnipperd zijn en verdeeld zijn tussen het Vlaamse en het federale niveau.

Ik som er u een aantal op. In de commissievergadering van 25 april was er een vraag over de erkenning van diploma's in de zorgsector. Daarbij moest u inderdaad stellen dat Vlaanderen een erkenningscommissie heeft voor de beroepstitels, maar dat er anderzijds ook een commissie is die advies moet verlenen over de toelating van niet-Europese verpleegkundigen tot het beroep van verpleegkundige, wat dan weer een federale bevoegdheid is. Ik zal die discussie hier niet overdoen – ik heb daar ook wel mijn eigen mening over – maar ik wil dat er enkel aan toevoegen om duidelijk te maken dat ook hier wegens een versnippering van bevoegdheden een aantal dossiers blijven liggen.

In de commissievergadering van 31 januari was er een vraag over het drugsbeleid en de drugshulpverlening, waarbij Vlaanderen bevoegd is voor de

drugshulpverlening, terwijl het drugsbeleid, de bestraffing en hoe men zal omgaan met drugsgebruikers en drugsdealers, weer een federale bevoegdheid is, wat het dus moeilijk maakt om daar een coherent beleid van te maken. U herinnert zich ook nog het alcoholplan, minister. Men is niet tot een nationaal alcoholplan kunnen komen, omdat de meningen tussen het federale en het Vlaamse niveau te verschillend waren en te ver uit elkaar lagen.

En ten slotte: naar aanleiding van het Actieplan Geestelijke Gezondheidszorg hebt u zelf nog aangegeven dat er niet minder dan acht ministers bevoegd zijn voor de volksgezondheid. Terwijl men hier in Vlaanderen inderdaad probeert om adequaat een eerstelijnszorg uit te bouwen, moet men wel wachten op het federale niveau totdat men eindelijk eens de psychotherapie, die ook deel uitmaakt van die eerstelijnszorg, zou willen erkennen en vooral zou kunnen terugbetalen.

Het zijn maar een aantal voorbeelden – en ik heb ze echt uit de afgelopen maanden gehaald – die mijns inziens aantonen dat het niet enkel gaat over wat rommelen in de marge, maar dat er toch heel wat domeinen zijn binnen de zorg die het pleidooi van de heer Devriendt ondersteunen, waarbij ik alleszins van mening verschil dat die homogene bevoegdheidspakketten die dan naar Vlaanderen zouden komen, het zorglandschap in Vlaanderen toch wel beter en adequater zouden kunnen uitbouwen.

De voorzitter: De heer Persyn heeft het woord.

Peter Persyn (N-VA): Ik dank collega Depoortere voor zijn vraag en voor zijn eerste repliek, want dat is natuurlijk gesneden koek voor mijn fractie. Ik denk dat er geen commissievergadering voorbijgaat waarbij we niet diezelfde accenten leggen. Dertig jaar geleden heeft een illustere partijgenoot van de minister ons gewaarschuwd voor de vergrijzing die eraan ging komen. Ik spreek dan natuurlijk over wijlen Jean-Luc Dehaene, die daar toen heel nuttig werk rond geleverd heeft en boekjes rond gepubliceerd heeft om daarvoor te waarschuwen. Ik zat toen net nog op de studiebanken. We zijn nu dertig jaar verder. Die vergrijzing is volop aan de gang. De ouderenzorg wordt inderdaad grotendeels Vlaamse bevoegdheid. En toch zien we dat er nog tal van hiaten zijn in ons beleid en onze aanpak, en dat we dan inderdaad telkens op twee gedachten of op drie benen moeten hinken.

Ik heb de minister een overzicht horen geven over de status quo. Wij kennen dat ondertussen. Ik ben altijd dankbaar voor de herhaling van de regelgeving, maar ik sluit me aan bij collega Depoortere dat we eigenlijk een aantal stappen vooruit gaan moeten zetten en dat we nu naar de volgende verkiezingen als Vlamingen heel zelfbewust en proactief – en niet zoals de heer Devriendt nog in het midden laten of het naar de gemeenschappen moet of federaal kan – verder naar homogene bevoegdheidspakketten moeten streven.

Er is eigenlijk al genoeg proef gelopen. Denk aan de Protocol 3-projecten. Denk aan de proeftuinen, die de minister zelf jarenlang mee ondersteund heeft. Ik denk dat er al voldoende evidentie is. Mijn pleidooi is dus om samen met alle Vlaamse partijen naar een proactief plan te gaan om na 2019 zo veel mogelijk homogene bevoegdheidspakketten te hebben, toch zeker in alles wat de thuiszorg en de eerste lijn aanbelangt.

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Het is een heel interessant debat. Het is al een voorafspiegeling van wat iedereen in 2019 op de agenda wil zetten. U zult wel begrijpen dat ik mij probeer te beperken tot datgene wat ons de volgende periode te doen staat. De staatshervorming die wij ondertussen moeten incorporeren, vraagt heel veel energie en heel veel strakke deadlines, op alle

mogelijke terreinen. Met het creëren van de Vlaamse sociale bescherming willen we er ook een opportuniteit van maken om inderdaad voor een stuk de bevoegdheden, en zeker die die te maken hebben met langdurige ondersteuningsvragen, veel meer geïntegreerd te kunnen behandelen – nogmaals: voor zover ze binnen de Vlaamse bevoegdheid vallen.

Om dat goed te kunnen doen, zeker ook op het moment dat er in de organisatie en reorganisatie van de ziekenhuizen een hele beweging op gang is gekomen, is het noodzakelijk om daarover veel overleg te hebben. Ik geef vanuit mijn beperkte ervaring één algemene observatie met betrekking tot de bevoegdheidsvragen. Naarmate het meer gaat over 'care' en minder over 'cure', als het gaat over geïntegreerde vormen van ondersteuning, multidisciplinariteit en continuïteit die de grenzen van zorg en welzijn overstijgt in meer geïntegreerde modellen, is de bevoegdheidsafbakening in een federaal land altijd een vraag naar overleg en samenwerking. Ik heb gemerkt, ook bij collega's uit andere landen met federale structuren, dat dat daar evengoed de uitdaging is. Je kunt bepaalde delen homogeen afscheiden, maar naarmate het gaat over vermaatschappelijking, ondersteuning in de vertrouwde thuissituatie, aansluiting op de thema's huisvesting, mobiliteit, werk, participatie enzovoort, zit je in zo'n breed verhaal waarin zorg een onderdeel is, dat veel afstemmingen daarvoor noodzakelijk zijn. Ik heb geleerd dat dit in landen als Canada en Duitsland, waar er ook een verdeling van bevoegdheden is, altijd veronderstelt dat je het perspectief van de patiënt voor ogen neemt en dat je daardoor als bestuurslaag aangewezen bent op overleg met de andere bestuursverantwoordelijken.

De voorzitter: De heer Depoortere heeft het woord.

Ortwin Depoortere (Vlaams Belang): Minister, u spreekt van de geïntegreerde zorg. Wij geven daar, denk ik, een iets andere invulling aan. In mijn ogen zou een goede geïntegreerde zorg betekenen dat alle bevoegdheden homogeen zijn en dat Vlaanderen inderdaad bevoegd is voor de geïntegreerde zorg voor alle zorgbehoevenden die in Vlaanderen wonen. U gaat uit van een federaal land en ik ga ervan uit dat u daaraan de politieke wens koppelt om dit federale land in stand te blijven houden. Dat is uiteraard niet de visie van mij en van mijn partij.

Ik ben blij met de woorden van de heer Persyn. Ik ben blij dat de N-VA zich inschakelt in het verhaal om die homogene bevoegdheidspakketten, ook in de zorg, waar te kunnen maken in 2019. Ik heb ook de woorden gehoord van minister-president Bourgeois, die pleit voor een overheveling van Justitie. Ik heb de woorden gehoord van minister Weyts, over de overheveling van Mobiliteit naar het Vlaamse niveau. Ik hoop enkel, collega's van de N-VA, dat het niet bij woorden blijft en dat er ook daden volgen in de verschillende parlementen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Nadia Sminate aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de aanpak van radicalisering in de Vlaamse gevangenen – 2096 (2016-2017)

Voorzitter: de heer Bart Van Malderen

De voorzitter: Mevrouw Sminate heeft het woord.

Nadia Sminate (N-VA): Minister, we hebben dit probleem al regelmatig bij u aangekaart. U hebt daarover van mij maar ook van andere collega's al meerdere vragen gekregen. De laatste keer dat ik u deze vraag stelde, antwoordde u dat er enerzijds twee voltijdse equivalenten bezig zijn in de gevangenen om die gedetineerden te begeleiden, maar anderzijds sprak u ook over een heel aantal

deskundigen die aan het werk zijn en die ook met die gedetineerden de problematiek van radicalisering aanpakken.

Wij hebben onlangs moeten vernemen dat slechts elf gevangenen een deradicaliseringsprogramma volgen. We spreken altijd over een deradicaliseringsprogramma, maar we weten allebei dat er niet zoiets bestaat als een afgelijnd programma dat we op die gevangenen kunnen loslaten en waardoor dan het probleem wordt opgelost. Er is nog veel werk aan de winkel om het debat op dat vlak meer te nuanceren.

Minister, zijn er sinds de laatste keer dat ik u deze vraag heb gesteld – vier maanden geleden – concrete stappen gezet om een multidisciplinaire aanpak te ontwikkelen?

Kunt u de cijfers die we onlangs in de media hebben gelezen over die elf gedetineerden bevestigen? Of kunt u die cijfers nuanceren of verduidelijken?

Ziet u mogelijkheden om los van die twee voltijdse medewerkers waarover u spreekt samen te werken met privé-initiatieven, zodat we korter op de bal kunnen spelen?

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Collega, alle gedetineerden kunnen een beroep doen op een aanbod van hulp- en dienstverlening, weliswaar met de beperkingen die de detentieregimes opleggen. Ze kunnen onder meer trajectbegeleiders van het justitieel welzijnswerk spreken, vragen om een psycholoog te zien of een VDAB-consulent. In enkele gevangenis en inspanningen geleverd om een extra hulpverleningsaanbod te ontwikkelen voor deze gedetineerden.

Bovendien zet elke beleidscoördinator in elke Vlaamse gevangenis het thema radicalisering op de agenda, en wordt met alle medewerkers in de hulp- en dienstverlening bekeken welk aanbod specifiek voor deze groep kan worden gedaan. Deze oefening wordt samen met alle partners ondernomen. De centra algemeen welzijnswerk (CAW's) bevestigen ook dat in het kader van het onthaal van nieuwe gedetineerden, door de psychosociale dienst (PSD) en het justitieel welzijnswerk deze gedetineerden ook effectief naar de hulp- en dienstverlening worden doorverwezen, gedetineerden naar het justitieel welzijnswerk worden doorverwezen door de PSD en de consultants voor individuele begeleiding, en dat de trajectbegeleiders van het justitieel welzijnswerk hiermee aan de slag gaan.

In de problematiek van extremistische radicalisering voelen we sterk de noodzaak aan van een meer doorgedreven afstemming tussen de verschillende diensten en het ter beschikking stellen van expertise ten aanzien van de hulp- en dienstverleners. Naast de vorming waarin we voorzien, werden twee radicaliseringsconsultanten aangeworven. Zij stellen hun expertise ter beschikking om samen met de andere partners voor individuele gedetineerden in de complexere dossiers disengagementstrajecten uit te werken, maar ook voor consult en ondersteuning aan de beleidscoördinatoren en de hulp- en dienstverleners. Daarnaast zetten zij in op een gemeenschappelijke methodiekontwikkeling en visievorming waarbij we een proactievere aanpak willen implementeren. Door deze trapsgewijze uitvoering willen we op korte termijn zoveel mogelijk expertise rond de aanpak van disengagement verspreiden en op de meest duurzame wijze verankeren.

Op dit ogenblik worden er van de tachtig gedetineerden waarvan sprake veertien individueel begeleid door de twee consultants die in december werden aangeworven.

Er is gekozen om te starten met de specifieke afdeling in de gevangenis van Hasselt, en momenteel starten de consultants ook met hun werking in de

zogenaamde satellietgevangenen. Ze zijn ook al ingegaan op specifieke vragen uit andere gevangenen. Medewerkers van de CAW's, de centra voor geestelijke gezondheidszorg (cgg's), enzovoort, kunnen ook een beroep doen op hun expertise.

Voor alle duidelijkheid dus: voor de meeste gedetineerden geldt de werkwijze zoals hierboven geschetst en in de meest complexe dossiers zullen de twee consulenten zelf de uitbouw van de individuele trajecten voor hun rekening nemen.

In de aanpak van extremistische radicalisering in de gevangenen vertrekken we vanuit de coördinatie van alle partners die op de gedetineerde betrekking hebben: het gevangeniswezen, waaronder de psychosociale diensten en de islamconsulenten, de veiligheidsdiensten, de trajectbegeleiders en andere hulp- en dienstverleners in de gevangenis, zoals de CAW's, de cgg's, VDAB, de centra voor volwassenenonderwijs (CVO) en bij uitbreiding – na vrijlating onder voorwaarden – ook de justitiehuisen. Deze 'multi agency approach' wordt internationaal in het radicaliseringsnetwerk naar voren geschoven. In overleg tussen de directoraat-generaal Penitentiaire Inrichtingen (EPI) en het Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin worden stelselmatig gezamenlijk de detentie-invulling en de individuele begeleidingstrajecten naar disengagement voor deze gedetineerden vormgegeven.

Er zijn momenteel nieuwe private organisaties en initiatieven die zich rond deze thematiek profileren. Met een aantal van hen hebben we ook gesproken. Samenwerking met een aantal van die diensten moeten we uiteraard mee integreren. Als dat moet in een gevangeniscontext, kan dit alleen maar in overleg met het Directoraat-Generaal EPI.

In de eerste plaats kijken we ook naar de andere diensten die ten aanzien van andere gedetineerden een bevoegdheid en aanbod hebben. Die diensten blijven een verantwoordelijkheid hebben naar cliënteel dat verdacht of veroordeeld is in het kader van gewelddadig extremisme. Die keuze sluit niet uit dat er in bepaalde dossiers kan worden samengewerkt met nieuwe initiatieven vanwege hun specifieke expertise.

Ik kan u ook bevestigen dat op het niveau van de interministeriële conferentie er ook met de minister van Justitie wordt gesproken over de manier waarop de middelen uit het globaal plan heel concreet kunnen worden ingezet, ook als het in Vlaanderen gaat over die disengagementstrajecten.

De voorzitter: Mevrouw Sminate heeft het woord.

Nadia Sminate (N-VA): Als ik het goed begrip, worden 14 van de 80 zware gevallen, als ik dat zo mag omschrijven, momenteel bereikt door die experts. Dit wil zeggen dat 66 andere een beroep moeten doen op het reguliere aanbod. Ik maak daarbij de bedenking dat we niet anders horen dan dat het reguliere aanbod beperkt is. Ik vraag me dus af, als men bij die gedetineerden een probleem vaststelt dat door experts moet worden aangepakt, hoelang het duurt voor de gedetineerde op die gespecialiseerde hulp kan rekenen. Ik stel me dus vragen bij de cijfers die hier net worden gegeven.

Uit het antwoord op mijn vraag over de samenwerking met de private initiatieven heb ik begrepen dat er gesprekken zijn geweest, maar dat die samenwerking nog moet worden geïntegreerd in het reguliere aanbod. Dat blijkt nog niet te zijn gebeurd. Ik wil er de nadruk op leggen dat er vandaag heel wat goede initiatieven op de markt zijn, en dat we daar toch snel werk van moeten maken.

De voorzitter: Mevrouw Kherbache heeft het woord.

Yasmine Kherbache (sp.a): Minister, uw antwoord is ongeveer hetzelfde als uw antwoord op mijn schriftelijke vraag van februari, waaruit blijkt dat er 14 van

de 80 zware gevallen in een traject zijn gestapt, en waarvan er nu nog 11 effectief worden begeleid.

Het is niet de eerste keer dat men het probleem van de radicalisering en vooral het gebrek aan begeleiding in de gevangenis aankaart. Begin dit jaar hebben zowel gevangenisdirecteurs, als islamconsulenten, als welzijnswerkers aan de alarmbel getrokken en gezegd dat er een multidisciplinaire aanpak moet komen en dat het reguliere aanbod niet voldoet. Als we dat maanden geleden van de terreinwerkers opnieuw moeten vernemen, dan is het bijzonder verontrustend dat de reactie van uw administratie erop neerkomt dat die consulenten er elf begeleiden, maar dat de rest terecht kan bij het reguliere aanbod, waarbij we weten dat er in het reguliere aanbod al wachtlijsten zijn. Er zijn zelfs wachtlijsten voor alle andere gevangenen, die langer duren dan de straf die ze moeten uitzitten.

Als we dan praten over radicalisering, dan is er toch een groot veiligheidsrisico. Uw administratie sluit niet uit dat er extra aanbod moet zijn. Minister, het is toch duidelijk dat het aanbod en het reguliere aanbod gewoon niet volstaan om tegemoet te komen aan de grote noden. Wanneer zorgt u voor versterking?

Op het federale niveau zijn de islamconsulenten een druppel op een hete plaat. Er is een stijging van 18 naar 27 islamconsulenten, die 450 risicogevangenen moeten opvolgen en daarnaast ook nog beschikbaar moeten zijn voor 4000 moslims.

Ter vergelijking, in het Verenigd Koninkrijk heeft men voor 700 zogenaamde zware gevallen alleen al 350 islamconsulenten, en daarbovenop een hele praktijk. Noorwegen, Zweden, Duitsland. Alle experts in Vlaanderen zoals procureur Van Leeuw, de directeur van de Dossinkazerne, de gevangenisdirecteur van Hasselt, allemaal zeggen ze dat ze in het buitenland al scenario's hebben ontwikkeld die begeleiding op maat hebben. Daarbij is ook het reguliere aanbod van belang, maar daarvoor moeten de nodige middelen worden gepland, want het kan niet de bedoeling zijn dat dat ten koste gaat van de begeleiding van de gewone gevangenen of dat men de wachtlijsten laat aandikken en eigenlijk niets doet aan het veiligheidsrisico en het groeiend probleem van de radicalisering in de gevangenis.

De voorzitter: Mevrouw Taelman heeft het woord.

Martine Taelman (Open Vld): Minister, ik heb enkele vragen ter verduidelijking, onder andere over de cijfers. U zegt dat twee consulenten/experts bezig zijn met de problematiek. Ik neem aan dat dat niet de totale capaciteit aan mensen is met competenties inzake deradicalisering.

U spreekt over 14 dossiers die individueel worden begeleid. Daarnaast hebt u het over 80 risicomensen. Ik neem aan dat dat cijfer niet vaststaat. De gevangenispopulatie verandert geregeld. Zijn dat alle gesignaleerde dossiers, of zijn er nog meer? Hoe wordt dat van dag tot dag opgevolgd?

Een deradicaliseringstraject is natuurlijk geen uniform traject. U spreekt terecht over de multi-agency approach, waarbinnen elke keer moet worden bekeken welk traject een individuele gevangene zal moeten volgen. Is het daar dat die consulenten mee bezig zijn om een traject samen te stellen op maat van elke gevangene? Of bekijken ze die gevangenen individueel? Als ze die trajecten individueel moeten doen, dan is twee heel weinig. Indien ze een traject opstellen en het reguliere aanbod samenstellen voor die gevangenen, dan is dat mager, maar dan spreken we toch al over een heel andere manier van werken. Naast de individuele aanpak die noodzakelijk is, is er ook een algemene aanpak ten aanzien van dreigend radicaliserende gevangenen gepland?

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Er zal binnenkort een nieuwe rapportering aan het parlement komen over de voortgang van het Vlaamse radicaliseringsprogramma en de uitvoering van de aanbevelingen. Ik moet toch nog eens benadrukken dat het uiteraard niet de bedoeling is geweest dat die twee alleen maar instaan voor de individuele begeleiding of de trajecten van mensen met een radicaliseringsrisico. Wie daar in de gevangenissen op wordt gekwalificeerd en getaxeerd, dat gebeurt niet door de Vlaamse Gemeenschap, maar door de geëigende administraties op het federale niveau. Daar komen de cijfers vandaan. Zij beschikken over de gegevens die mogelijk moeten maken, met respect voor het beroepsgeheim, dat ermee aan de slag wordt gegaan.

Voetnoot: degenen die daar vanuit Vlaanderen voor worden ingezet, zijn hulpverleners of mensen die in elke gevangenis zijn geïnstalleerd voor de beleidscoördinatie. Die hulpverlening gebeurt op basis van vrijwilligheid. De strategie met die twee is geweest om in ieder geval twee richtingen uit te gaan, namelijk het verhogen van de competenties bij het reguliere aanbod, omdat we er inderdaad van uitgaan dat in de eerste plaats en bij wijze van algemene regel, de mensen die de normale hulpverleningstrajecten moeten opzetten en die ook vooral moeten kijken naar het traject als gedetineerden uit de gevangenis worden ontslagen en zich terug naar elders in Vlaanderen verplaatsen, dat die trajecten multidisciplinair en op basis van de definitie van het disengagementstraject, worden samengesteld, voor zover de maatregelen door de rechter of de strafuitvoeringsrechtbank dat ook mogelijk maken of dat ook opleggen.

Nogmaals, in de Justitiehuzen kan er immers alleen maar worden gewerkt op basis van een mandaat dat daarvoor wordt gemaakt. Natuurlijk zijn er gedetineerden waarbij er ook sprake is van risico's op radicalisering en die in begeleiding zijn. Dat zijn verreweg de meesten. Natuurlijk niet bij die twee, maar het is gewoon niet de bedoeling geweest om daar een zeer gefragmenteerde of zeer geïndividualiseerde aanpak voor te maken, met die wel en die niet. Integendeel, het is de bedoeling om die competenties breder te maken. Wat me de jongste tijd toch aanzienlijk lijkt te zijn verbeterd, is de samenwerking tussen de actoren die instaan voor het samenleven en het gezondheidsbeleid in de gevangenis enzovoort, ook met de diensten van de Vlaamse Gemeenschap die in de gevangenis actief zijn. Dat is alleszins toch de manier waarop ik de rapportage daarover interpreteer. Die 'multi-agency approach' levert dus resultaat op.

We zijn uiteraard met de federale overheid aan het bekijken hoe we middelen kunnen mobiliseren voor die disengagementstrajecten en datgene wat moet gebeuren in opvolging van een ontslag uit de gevangenis, hoe we dat alles ook in een budgettair traject krijgen. Nogmaals, de redenering is dezelfde: de basis is wat generiek beschikbaar is, het specifieke is wat daar dan ad hoc aan moet kunnen worden toegevoegd. Ik hoop dus dat we, op het moment dat we aan u zullen rapporteren, zullen kunnen aangeven hoe dat ondertussen daadwerkelijk concreet zal zijn gemaakt.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Jan Bertels aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over het advies van de Hoge Gezondheidsraad inzake genetische testen – 2118 (2016-2017)

Voorzitter: de heer Bart Van Malderen

De voorzitter: De heer Bertels heeft het woord.

Jan Bertels (sp.a): Minister, in maart verscheen er een advies van de Hoge Gezondheidsraad (HGR) waarin ervoor werd gepleit een dragerschapsscreening

te ontwikkelen die de kans op het voorkomen van vijftig mogelijke genetisch reproductieve aandoeningen meet voor koppels met een kinderwens. Een bepaalde krant vertaalde dat onmiddellijk als: "Screen het DNA van elke ouder in spe". De test waarnaar de HGR verwees, zou koppels in staat moeten stellen zich te informeren over de mogelijke genetische risico's van samen zwanger worden. De raad stelde ook dat zo'n test nuttiger en minder emotioneel belastend is als die vóór in plaats van tijdens de zwangerschap wordt uitgevoerd. De raad pleit er ook voor om enkel op significante genetische aandoeningen, die klinisch ook relevant zijn, te testen bij koppels met een kinderwens. Tegelijk is de raad zich er ook van bewust dat dit een gevoelig onderwerp is, waar een ethische component aan is gekoppeld die in het advies niet wordt behandeld, naast de juridische aspecten die er ook nog zijn bij dergelijke vragen. De raad pleit dan ook voor een advies van het Comité voor Bio-ethiek, evenals het opstarten van burgerpanels om het maatschappelijk draagvlak hiervoor na te gaan. Uw federale collega, minister De Block, heeft al gezegd dat ze de tijd wil nemen om het draagvlak te testen.

We hebben in deze commissie in het verleden al van gedachten gewisseld over het aanbieden van genetische testen, gelukkig steeds heel sereen, wat ik absoluut ook wens voor deze discussie. Bij de vorige discussies ging het echter over commerciële varianten, waarbij er grote vragen rezen over de nazorg bij die varianten. Er was toen vrij grote eenstemmigheid in deze commissie dat niet alles wat men kan weten en testen ook moet zijn geweten en moet worden getest. Er zijn immers nog heel wat vragen te stellen bij de relevantie en de voorspellende waarde van zulke genetische testen. De aanwezigheid van een bepaalde genmutatie, zelfs indien die bij beide partners present is, betekent niet dat een kind in alle gevallen eveneens drager zal zijn. We kunnen dus niet spreken met absolute zekerheden.

Zelfs als een kind een mutatie zou dragen, is er geen zekerheid dat de bijhorende aandoening eveneens aanwezig is. Daarnaast is er een risico op vals positieve en vals negatieve testresultaten. We hebben het daar vroeger ook al over gehad. Omdat bepaalde types aandoeningen zo'n lage kans hebben om voor te komen en wij allemaal drager zijn van enkele mutaties in onze genen, moet er wat mij betreft bijkomend voorbehoud worden gemaakt bij de interpretatie van de resultaten.

Minister, ik vind het positief dat de HGR in dezen aanstuurt op een debat, een debat dat, ik herhaal het, wat mij betreft sereen moet worden gevoerd, maar het is toch een thema dat enkele vragen oproept. Ik had dus graag gepeild naar uw standpunt omtrent deze materie. Hebt u kennis kunnen nemen van dit advies van de HGR? Ik vermoed dat het antwoord daarop positief is. Zo ja, beaamt u de nood aan een dragerschapsscreening in Vlaanderen? Vindt u dat we voldoende weten over het menselijk DNA om reeds zo'n objectieve test te kunnen ontwikkelen die voldoende betrouwbaar is? Dat is een belangrijke randvoorwaarde.

De HGR haalt klinische relevantie aan als argument om een bepaalde aandoening al dan niet op te nemen in de vijftig te screenen mutaties. De vraag rijst echter of klinische relevantie het enige argument mag zijn. Het is immers niet uitsluitend aan de medische wereld om te bepalen of er kwalitatief kan worden geleefd met een bepaalde aandoening. Ook de stem van personen zelf die vandaag die aandoening hebben, is wat mij betreft uitermate belangrijk, evenals die van ouders, de naaste omgeving, familie, vrienden. Er is ook de vraag in welke mate we met zulke testen ingrijpen op het 'mens zijn'. Minister, hebt u enkele voor u relevante argumenten in gedachten met betrekking tot de vraag wat er al dan niet kan worden gescreend?

Dan is er de vraag naar goede informatie en goede nazorg, een vraag die we ook al hebben gesteld bij andere discussies hierover. Die vraag is uitermate belangrijk

en relevant. De HGR stelt dan ook terecht dat personen zich vrijwillig en geïnformeerd aan zulke testen moeten onderwerpen. Ook dat is een belangrijke randvoorwaarde. Veronderstellend dat een dergelijke test, zoals een test die in Noord-Nederland als proefproject werd uitgerold met betrekking tot zeventig mutaties, er zal komen, hoe zal Vlaanderen, hoe kunt u als bevoegd minister binnen uw bevoegdheden in de nodige omkadering en informatieverstrekking voorzien? Ik denk dat we die omkadering en informatieverstrekking allemaal als belangrijke randvoorwaarden beschouwen.

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Mijnheer Bertels, ik heb het advies gelezen. De nood aan een systematische dragerschapsscreening kan ik, denk ik, niet zonder meer beamen. Ik deel immers uw mening, maar ook die van de HGR, dat de gezondheidszorg in Vlaanderen momenteel organisatorisch niet klaar is voor een systematische dragerschapsscreening, en dat een aantal aspecten nog een grondig ethisch debat vergen.

Ik stel aan de andere kant wel vast dat de commerciële sector, door op ongecontroleerde wijze genetische tests aan te bieden, een vraag of nood creëert. De kwaliteitsgaranties bij dat soms gedeeltelijk niet relevant aanbod zijn niet altijd voldoende vervuld of na te gaan. In die zin ben ik van mening dat het zinvol is om als overheid zelf een goed alternatief te ondersteunen of te helpen organiseren, een alternatief dat wetenschappelijk én maatschappelijk verantwoord is en waarvan de kwaliteit kan worden gegarandeerd of bewaakt.

Om die reden ben ik de aanbeveling van de HGR van een stapsgewijze introductie van dragerschapsscreening, met een pilootproject als eerste stap, genegen. Dat pilootproject moet, naast technische aspecten en richtlijnen voor de screening, zeker ook een antwoord kunnen bieden op een aantal vragen gerelateerd aan de psychosociale impact, een geïnformeerde keuze, de rol van counseling, gezondheidseconomische vraagstukken enzovoort.

De vragen die u stelt, zijn zeker relevant, maar ik denk dat mijn mening in dezen niet aan de orde is. Er is heel dringend een maatschappelijke discussie over dit onderwerp nodig – dat heb ik hier ook al een paar keer aangehaald – waarbinnen de mening van heel veel verschillende personen tot zijn recht kan komen. Onder andere dit parlement kan en moet daarin een trekkende rol spelen.

Ik ben het in elk geval wel volledig met u eens dat klinische relevantie niet het enige criterium mag zijn bij het beslissen welke aandoeningen al dan niet moeten worden opgespoord.

In dat kader wil ik hier toch even onderstrepen dat de Vlaamse overheid bevoegd is voor het organiseren van systematische screening of bevolkingsonderzoek. In de Vlaamse regelgeving over bevolkingsonderzoek worden in de bijlage de criteria vermeld die beantwoord moeten worden bij de overweging om bepaalde screening aan te bieden aan een hele populatie. Ook de contouren voor het organiseren van kwalitatief bevolkingsonderzoek, zijnde een systematisch aanbod van screening bij personen zonder symptomen of gekend risico, zijn in deze regelgeving opgenomen. Die criteria verwijzen ook naar ethische en maatschappelijke aspecten zoals: is de doelgroep bereikbaar en krijgt iedereen de kans om deel te nemen; is het screeningsinstrument aanvaardbaar voor de doelgroep, wat is de risico-inschatting, de prioriteitstelling, emotionele en psychologische belasting, en dergelijke meer?

Voordat er een systematisch aanbod naar dragerschapsscreening kan komen in Vlaanderen, is een advies van de Vlaamse Werkgroep Bevolkingsonderzoek nodig, waarin al die criteria zijn afgewogen.

Terzijde geef ik mee dat patiënten en consumenten vertegenwoordigd zijn in de Vlaamse werkgroep die ons adviseert over dit onderwerp, net om ook die stem voldoende mee te laten wegen bij het nemen van een beslissing.

Aansluitend bij uw vraag wil ik ten slotte nog meegeven dat er nu al een neonatale screening op elf aangeboren aandoeningen gebeurt, via het Vlaams bevolkingsonderzoek naar aangeboren aandoeningen.

Goed informeren – dus toegankelijk en volledig – is een kwaliteitsvoorwaarde voor elk bevolkingsonderzoek dat de Vlaamse overheid organiseert. Vanuit de bevolkingsonderzoeken naar kanker en naar aangeboren aandoeningen is daar al behoorlijk wat ervaring mee. Specifiek voor genetische screening, en opsporen van dragerschap onder andere met het oog op beslissingen over procreatie, is die informatie bij voorbaat ingewikkeld en beladen. De psychologische impact ervan mag niet worden onderschat en moet nog zorgvuldiger worden onderzocht.

Het zal belangrijk zijn dat er, naast informatie die breed wordt verspreid voor het publiek, ook ingezet wordt op counseling en informatie op maat. De overheid zal daarbij in de nodige budgetten moeten voorzien. Investeren in opleiding en deskundigheidsbevordering bij betrokken zorgaanbieders is ook een noodzakelijke voorwaarde.

De voorzitter: De heer Bertels heeft het woord.

Jan Bertels (sp-a): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik ben blij dat u een genuanceerd standpunt inneemt. Het is effectief niet zo dat uw persoonlijke mening doorslaggevend is, maar uw mening als minister en als vertegenwoordiger van de Vlaamse Regering is toch belangrijk.

Ik onthoud twee zaken. U zegt terecht dat er nu een aantal testen worden aangeboden door de commerciële sector waar niet alle noodzakelijke randvoorwaarden zijn vervuld en waar mensen op een verkeerd spoor kunnen worden gezet of het risico lopen op een verkeerd spoor te worden gezet en dat de overheid hier een rol heeft te spelen. U hebt letterlijk gezegd dat de overheid een pilootproject moet aanbieden, want ze moet een alternatief bieden voor de commerciële sector en commerciële varianten – ik wil niet de hele commerciële sector over één kam scheren – die niet aan de noodzakelijke voorwaarden voldoen inzake begeleiding, nazorg, informatieverstrekking enzovoort. Wat wilt u precies doen om zo'n pilootproject mee op gang te brengen?

Minister, u hebt gelijk dat u al een paar keer hebt gezegd dat er voor deze ethische discussies een brede maatschappelijke discussie nodig is. Onze fractie aanvaardt graag de uitgestoken hand om het Vlaams Parlement een trekkende rol te laten spelen in deze grote maatschappelijke discussie die mijns inziens echt wel nodig is, want de wereld van de genetica evolueert heel snel. Als overheid moeten we mee een bepalende rol spelen om een brede maatschappelijke discussie te voeren over hoe ver we kunnen, willen gaan en hoe we dat organiseren. Vandaar een oproep om dit in het Vlaams Parlement, met u allen samen, te doen.

De voorzitter: De heer Persyn heeft het woord.

Peter Persyn (N-VA): Ik aanvaard altijd uitgestoken handen, zeker als ze een soort van echo-ervaring hebben. We hebben dat hier al drie of vier keer geopperd. Er is de enorme opportuniteit dat de universiteiten van Gent en Leuven wereldautoriteit op dat vlak zijn. Ik denk dat de bijna gewezen rector binnenkort meer tijd zal hebben die ze, samen met ons, kan besteden aan die thematiek. Voormalig collega Caroline Croo heeft er ook regelmatig voor gepleit. Ik denk dat we als parlement nuttig werk kunnen leveren om die thematiek op de kaart te zetten en een zo breed mogelijke consultatieronde te doen.

De voorzitter: Mevrouw Saeyns heeft het woord.

Freya Saeyns (Open Vld): Het is iets wat steeds vlugger zal evolueren. We moeten daar niet blind voor zijn. We weten dat er commerciële bedrijven zijn die zulke tests aanbieden. We zullen dat niet kunnen tegenhouden. Zelfs als men het verbiedt, zullen er op internet steeds mogelijkheden te vinden zijn, ook in het buitenland.

Er is inderdaad wel een grondig debat nodig. Hier gaat het specifiek over dragerschap. Ik denk dat mensen vaak niet goed het verschil kennen: er is dragerschap en er is het testen op de ziekte zelf. Dat heeft natuurlijk een andere implicatie.

Voor mij zijn twee zaken essentieel. Het is sowieso heel belangrijk dat wij als overheid vooral informeren. Dat is toch de essentie, dat mensen weten: kijk, dat is mogelijk, dat specifiek zul je opsporen en dat zijn de mogelijke gevolgen ervan voor jou. En als er dan effectief iets uit de bus komt, moeten mensen daarin goed worden begeleid. Dat is essentieel.

Een tweede zaak is dat mensen in mijn ogen altijd de vrijheid hebben om te kiezen of ze al dan niet een test willen doen.

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Een aantal dingen die u in de replieken hebt gezegd, kan ik natuurlijk delen. Ik zeg u in alle eerlijkheid en bescheidenheid dat ik denk dat er toch nog veel reflectie nodig zal zijn vooraleer we daar echt op kunnen inzetten, omdat er zoveel randvoorwaarden zijn die eigenlijk zouden moeten worden meegenomen als je daaraan begint.

Het vraagt een grondig debat en een reflectie, en dus het inzicht van de wetenschappers en anderen die daarin betrokken zijn en die daarover een mening kunnen hebben of daarvoor een invalshoek naar voren kunnen brengen. Maar de vraag is natuurlijk ook welk beleidsniveau daarvoor het meest geëigend is. Want dat gaat inderdaad over zaken die ons, als Vlaamse Gemeenschap, vaak sterk overstijgen. Ik heb bij mij al wat bedrijven op bezoek gehad. Het zijn relaties met bedrijven in Amerika die daar aan de orde zijn.

In die zin is de vraag natuurlijk: in een geglobaliseerde wereld, welk bestuursniveau is geëigend voor welk aspect van dat soort nieuwe uitdagingen en nieuwe mogelijkheden? Ik vermoed dat er ook een aspect zal zijn naar terugbetalingen en dat soort zaken. Het is in ieder geval een complex verhaal. Ik denk dat het wetenschappelijke onderzoek en het strategische basisonderzoek dat moet worden gevoerd, in eerste instantie toch door een aantal partners op het terrein zal moeten worden geïnitieerd.

De voorzitter: De heer Bertels heeft het woord.

Jan Bertels (sp.a): Ik wil drie zaken aanhalen.

Ten eerste ben ik het met mevrouw Saeyns eens dat het puur verbieden van commerciële varianten geen oplossing is. Dat werkt niet. Je kunt het niet tegenhouden. Je kunt ook die commerciële varianten niet tegenhouden, die kunnen zich overal verspreiden.

Maar wat volgens mij wel absoluut nodig is, is dat we als overheid een kader bieden en een alternatief bieden, zodat mensen vrij kunnen kiezen om niet naar die commerciële varianten te worden gedreven. Die vrijheid moeten aanstaande ouders in dit geval ook kunnen hebben. Als overheid moeten we een alternatief bieden, met alle mogelijke randvoorwaarden die moeten worden vervuld.

Ten tweede, minister, is er effectief veel reflectie en discussie nodig met alle bestuursniveaus, met de wetenschappelijke wereld. Absoluut. Maar dat belet volgens mij niet dat we die discussie zelf op gang kunnen brengen.

En dan kom ik tot mijn derde punt. Als het door deze commissie gedeeld wordt, voorzitter, denk ik dat we hier het debat moeten aangaan en moeten starten. Niet om morgen een allesomvattende oplossing te hebben, maar wel om de reflectie en de discussie te starten en zo het maatschappelijke debat aan te zwengelen en uit te spreiden naar onze Vlaamse bevolking.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.